

Tudományos és Műszaki Tájékoztatás

Könyvtár- és információtudományi
szakfolyóirat

63. évfolyam
HU ISSN 0041-3917

2016/12

Tartalom

Ajánló

FONYÓ Istvánné: **Közgyűjtemények együttműködése**

Cikkek

TÓTH Éva: **Az Egyetemi, Kutatóintézeti Együttműködési Program az Országgyűlési Könyvtárban** 463

BÁNKI Zsolt – MÉSZÁROS Tibor – NÉMETH Márton – SIMON András: **Azonos személyekre vonatkozó név besorolási rekordok automatikus felderítése a PIM adatbázisában** 471

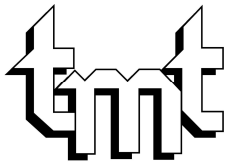
VASS Johanna – SZÜTS Etele: **Közgyűjtemények együttműködése a MaNDA országos digitalizálási projektjeiben, 2013–2016** 478

Beszámolók • Szemlék • Referátumok

SHUBHADA Prashant Nagarkar – RAJENDRA Kumbhar: **A szövegbányászat megjelenése a könyvtár- és információtudományi szakirodalomban.** (Ref. Lencsés Ákos) 494

Hírek

Nem digitalizálhatók automatikusan az elárvult művek • Orbán az EU-t hibáztatja a digitális szolgáltatások magas ÁFA-ja miatt • Mécs Anna / A bit elszáll, a papír megmarad • Dzindzisz Magdalena / Mi leszünk a történelem szellemei • Csökken a zárt forráskódú irodai szoftverlicenck aránya a közzsférában • Az elveszített emlékeket megosztani sem lehet / Szerényi Szabolcs • Csincsik Zsolt / Az MNT az adai könyvtár társalapítójává vált • Nagy Evelin Noémi / Péterfy Gergely: Milliónyi befogadhatatlan mélység • Sikeres az MTVA hangarchívumának digitalizációja • Többképernyős a fiatalok hírfogyasztása • Könyvtárak mint turisztikai látványosságok
(Összeállította: Berke Barnabásné és Fonyó Istvánné) 495

Scientific and Technical Information

Hungarian journal of library and information science

Vol. 63 • 2016/12

Summaries

TÓTH, É.: Co-operation programme with universities and research institutes at the Library of the Hungarian Parliament 463

The Library of the Hungarian Parliament opened on March 17, 2014 again after a closure of 9 months because of renewal. It became clear then that it is inevitable to promote services, so a marketing initiative was started under the title Co-operation Programme with Universities and Research Institutes. The goal is to increase the number of users, to raise the prestige of the Library and to strengthen the collection's utilization for professional purposes. Co-operation with higher education institutions is one of the fields where professional relations can be deepened. The programme consists of several elements and offers a colourful palette, from which each institution, faculty member and researcher can select a form of co-operation with promises to be efficient.

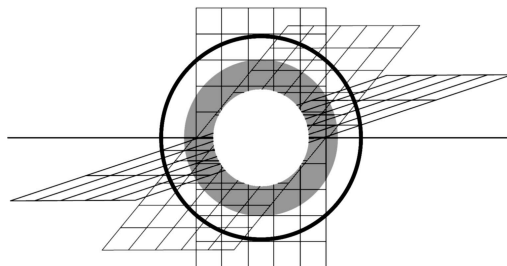
BÁNKI, Zs. – MÉSZÁROS, T. – NÉMETH, M. – SIMON, A.: Automatic detection of name authority records in the PIM database 471

The article provides an overview of the major databases integrated into the namespace of the Petőfi Museum of Literature (PIM) and of the model for personal name authority records. The process of unifying name records is described in

detail, together with the tasks after unification. The future opportunities of utilising the PIM name space are discussed in short as well.

VASS, J. – SZÜTS, E.: The co-operation of public collections in the nationwide digitization projects of MaNDA, 2013-2016 ...478

In November 2011 a digitization concept for public collections was issued in Hungary under the title Mandalat. It was followed by comments and opinions on the discussion list KATALIS, at the meetings held at the National Széchényi Library in April 2012 and at the Networkshop 2012 conference, and some analyses and evaluations of the concept were also published. In January 2016 the cultural administration announced the termination of the MaNDA programme and delegated its tasks to other institutions. The professionals of public collections may not have been properly informed about the results achieved in the period 2011 through 2016. MaNDA has built a database and several services, is actively involved in the co-operation forums of Europeana, worked together with a number of partners and exported a significant amount of records into the databases of Europeana. It is definitely worth recording these results before its planned reorganization.

Tóth Éva

Az Egyetemi-, Kutatóintézeti Együtműködési Program az Országgyűlési Könyvtárban

Az Országgyűlési Könyvtár 2014. március 17-én nyitotta meg újra a kapuit, miután mintegy 9 hónapnyi zárva tartás alatt teljes megújítási folyamaton esett át. Ekkor szembesültünk vele, hogy elkerülhetetlen a szolgáltatásaink népszerűsítése, így megalkottuk és 2015-ben megindítottuk az itt bemutatott szolgáltatásmarketing-programunkat, az Egyetemi-, Kutatóintézeti Együtműködési Programot. Célkitűzésünk a könyvtárhasználók számának növekedése és a könyvtár szakmai presztízsének emelése, a szakmai felhasználások erősítése. A szakmai kapcsolatok elmélyítésének egyik legmeghatározóbb terepe a könyvtár számára a felsőoktatási intézményekkel való együtműködés. A programelemeket úgy próbáltuk kialakítani, hogy színes palettát kínáljunk, minden intézmény, és minden oktató, kutató ki tudja választani a számára leghatékonyabbnak ítélt együtműködési formát.

Tárgyszavak: marketing; könyvtár; kulturális szolgáltatás; felsőfokú oktatási intézmény; kutatóintézet; tudományos együtműködés

Előzmények

Az Országgyűlési Könyvtár 2013-ban nagyfokú megújulási folyamaton ment keresztül. Alaposan átgondolt szempontrendszer alapján megtörtént az állomány teljes revíziója, ami állományapasztást, valamint állománygyarapítást is jelentett; 2737 kötet friss külföldi szakirodalom került az állományba. Átalakult a szervezet, változott a könyvtárvezető, *Markója Szilárd* állt az intézmény élére, és egyéb személyi változások is történtek. A könyvtár területe is átalakult, visszaépült az olvasóterem az eredeti állapotába, az 1902-es *Steindl*-féle koncepció alapján. Bővítettük a kézikönyvtárat, jelenleg 1650 polcfolyóméteren több mint 40 000 kötet érhető el. A különgyűjteményeink, a *Magyar és Külföldi Parlamenti Gyűjtemény*, az *Európai Unió* és az *ENSZ Letéti Gyűjtemény* is egységes térben, egységes szolgáltatási rendszerben érhető el. Átalakítottuk a tájékoztatási rendszert, létrehoztuk a Szakreferenci Szolgálatot, minden fő gyűjtőkörünknek (állam- és jogtudomány, politikatudomány, történettudomány), a mellékgyűjtőköröknek, valamint a különgyűjteményeknek egy-egy szakreferens a felelőse.

A program kezdetei, kidolgozása

2014. március 17-én, amikor a könyvtár újraindította a kapuit, jellemzően a törzsolvasóink tértek vissza, valamint a korábban már beiratkozott felsőok-

tatási hallgatók. Szembesülnünk kellett azzal, hogy a könyvtárunk „kiment a köztudatból”. Ennek felismeréséhez fontos mérföldkő volt a 2014 szeptemberében megrendezett *ELTE Egyetemi Könyvtári Nap* a Trefort kertben. Itt a munkatársaink által a megjelent felsőoktatási hallgatókkal folytatott beszélgetések alapján jutottunk a fenti következtetésre, valamint további fontos megállapításokat tettünk. Először is nyilvánvalóvá vált, hogy a könyvtár létét, gyűjteményét és a szolgáltatásait népszerűsíteni kell, vagyis szolgáltatásmarketing tevékenységet kell folytatnunk. A beszélgetésekből kiderült az is (valamint a munkatársainkkal felidézett saját emlékképeink is azt erősítették), hogy a felsőoktatási hallgatók könyvtárhasználati szokásaira (használnak-e könyvtárat, és ha igen melyeket) meghatározó mértékben hatnak az oktatóik, tanáraik. Vagyis fontos, hogy őket is megszólítsuk a hallgatók mellett.

Mindezzel szembesülve kezdetét vette a könyvtár szolgáltatásmarketing tevékenységének kidolgozása, a koncepció kialakítása, az itt bemutatott program megalkotása.

Először számba vettük a könyvtár korábbi, ez irányú tevékenységét, illetve mindazokat a terveket, elképzeléseket, amelyek korábban már jelen voltak a könyvtár életében. Megnéztük ezeket a programelemeket, és mindegyik esetében megfontoltuk, hogy illeszkedik-e a célkitűzésekhez, szolgálja-e a

kitűzött eredmény megvalósítását. A kidolgozott programunk nagyon sok pontja magában foglal korábbi, már kipróbált szolgáltatás-népszerűsítő elemeket.

A program kidolgozásánál a szolgáltatásmarketing eszköztárát vettük alapul: célok, elérendő eredmény kitűzése, célcsoport meghatározása, személyi-tárgyi-anyagi feltételrendszer kialakítása, a megvalósítás ütemezése.

Az első feladat a céljaink pontos megfogalmazása volt. Az előzőekben vázoltak alapján a minimális és konkrét célkitűzés a könyvtárhasználók számának növelése, mivel ez igazolja leginkább a könyvtár megújítása során tett fáradozásunk eredményességét. Ezentúl azonban magasabb rendű célkitűzésként a könyvtár szakmai presztízsének emelése, a szakmai felhasználások erősítése lebegett a szemünk előtt.

A célcsoport meghatározásánál az alapvetésünk úgy foglalható össze, hogy mivel a könyvtár számára a szakmai kapcsolatok elmélyítésének egyik legmeghatározóbb terepe a felsőoktatási intézményekkel való együttműködés, így a legfontosabb célcsoportjaink a felsőoktatás szereplői: oktatók, ott dolgozó kutatók és a hallgatók (alap- és mesterképzésben résztvevők, Phd hallgatók).

A tárgyi eszközeink, amellyel mindez megvalósítható, maga a törvényhozás könyvtára, amely emellett országos, tudományos, jogi szakkönyvtár is, az állományával, a különgyűjteményeivel, és a műemlék környezetben nyújtott modern szolgáltatásaival, illetve az ezek bemutatására szolgáló szóróanyagokkal, prezentációkkal.

A személyi feltételek is adottak voltak: képzett marketinges munkatárs segítette kialakítani a programot, szakmai tartalommal azonban a könyvtár munkatársai töltötték, töltik fel. A programelemek működtetésének letéteményesei a szaktájékoztatók, a szakreferensek. A Szakreferensi Szolgálat-hoz 8 fő tartozik. Szükség volt azonban egy főre, aki a programokkal kapcsolatos adminisztratív tevékenységet a vállán viszi, hiszen a Parlament épületébe a belépés is nagyon szigorú szabályokhoz kötött, így ezt előzetesen koordinálni kell, valamint a bejutás során is támogatni kell az őrség munkáját. Fontos a csoportok fogadása, épületen belüli kísérése, a nyilvántartások vezetése. Ezekre az adminisztratív feladatokra egy kulturális szakreferens áll rendelkezésre.

Programindító rendezvény

Miután az elméleti felkészülés megtörtént, 2015. április 10-én sor került a program bemutatására egy projektindító rendezvény keretében. Az Országgyűlési Könyvtár és a felsőoktatási intézmények szakmai találkozója az Országház Vadásztermében rendeztük meg. Ez tulajdonképpen egy együttműködési szándéknyilatkozat volt a könyvtárunk részéről, melyet a megjelent, felsőoktatást képviselő szakmai célközönség irányába tettünk meg.

Erre a találkozóra invitáltuk a nagy egyetemek, felsőoktatási intézmények dékánjait, rektorait, főként a fő gyűjtőköri (jog, politika, történelem) tanszékek, kutatóintézetek vezetőit. A meghívottak száma 195 fő volt.

A rendezvényt dr. *Kövér László*, az Országgyűlés elnöke nyitotta meg. A Házelnök úr hangsúlyozta, hogy az Országgyűlési Könyvtár a "törvényhozás és a tudományos élet metszéspontjában" működik, hiszen a parlamentarizmus, a jog, a politológia, valamint a modern történelemtudomány egyik leggazdagabb szakkönyvtára. Az Országgyűlés vezetésének célja ezért, hogy szoros kapcsolatot tartson az ezeket a tárgyakat oktató és kutató intézményekkel. A rendezvény keretében sor került a programelemek konkrét bemutatására és a tudományterületi szakreferensek bemutatkozására, a könyvtár vezetője pedig a könyvtár nagy digitalizálási projektjét, a Hungaricana közgyűjteményi portált mutatta be.

A rendezvényen megtörtént a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel való együttműködési megállapodás megkötésének bejelentése. Házelnök úr szimbolikusan olvasójegyet adott át három diáknak, akik az egyetem három karát képviselték.

A rendezvény utáni héten a résztvevők számára megküldtük a programelemek rövid leírását, valamint a programban részt vevő munkatársak elérhetőségét, hogy írásban is megerősítsük a szimbolikus, szóbeli szándéknyilatkozatunkat. Erre sok visszajelzés érkezett, jelezve az együttműködési szándékot.

Megkötött együttműködési megállapodások

2015. április 22-én a *Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karával* kötöt-

tünk megállapodást. A megállapodás tartalmi elemei csak keretszerűen vannak rögzítve a dokumentumban, hiszen gyakorlati megvalósításukról folyamatos konzultáció zajlik, a mai napig bővülő kapcsolati hálóval.

A *Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel* a megállapodás 2016. február 11-én került megkötésre. Ez a megállapodás túlmutat a könyvtár keretein, hiszen az Országgyűlés Hivatala kötötte az egyetemmel. Az együttműködési megállapodás könyvtárra vonatkozó részében az egyetem oktatói és hallgatói (MA, PHD) számára ingyenes könyvtári beiratkozást biztosítunk. A megállapodás keretében gyűjtőkori együttműködés is megvalósul, főként archiválás és digitalizálás szempontjából. A szakirodalmi ellátás keretén belül kiadványcserére kerül sor. Az egyetem a „Könyvtár, ami összeköt ösztöndíjprogramunkat is támogatja évről évre, melyet most már írásban is rögzítettünk.

A harmadik együttműködő partnerünk, akivel írásbeli megállapodás is született 2016. június 28-án, az *ELTE Állam- és Jogtudományi Kara*. Velük már ezt megelőzően is többféle együttműködési elemet megvalósítottunk, és ennek hivatalos megpecsételése volt az írásbeli formában való rögzítés. Velük még folyamatosan alakulnak a közös programjaink, fontos együttműködő partnerei vagyunk egymásnak.

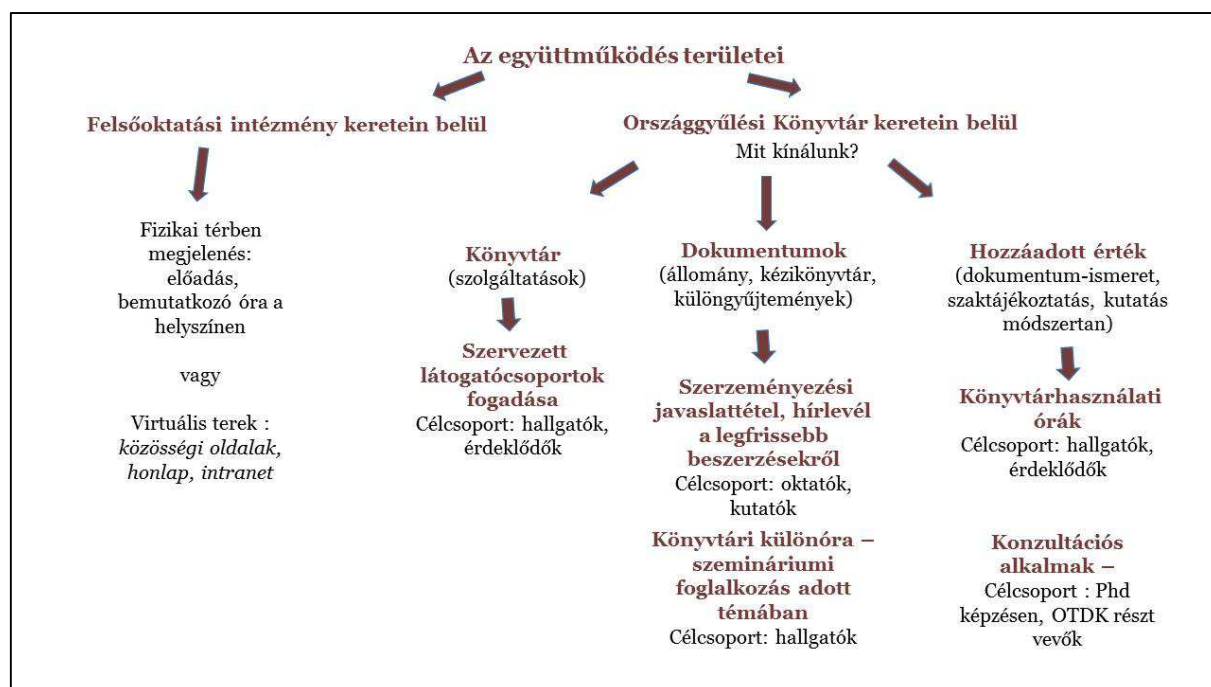
Az írásbeli megállapodásokon kívül nagyon sok szakmai kapcsolat alakult ki az újraindítás óta is, illetve működtetjük a korábbi kapcsolatrendszerünket is. Megvalósulnak a gyűjtőkörünkhöz és a különgyűjteményeinkhez kapcsolódó programelemek, azonban vannak könyvtárszakmai felsőoktatási programjaink is. Későbbiekben kifejtsük azt is, hogy vannak szemináriumi foglalkozások a könyvtárban történelem szakos, informatikus könyvtáros hallgatóknak, dolgozatíró szeminárium, kutatás-módszertani óra nemzetközi tanulmányok szakos hallgatóknak, konzultációs alkalmak más, formálisan nem szerződő jogi karok Phd hallgatói számára.

Az Egyetemi-Kutatóintézeti Együttműködési Program elemei

A programelemek áttekintése, rendszere

A programelemeket úgy próbáltuk kialakítani, hogy színes palettát kínáljunk: minden intézmény, oktató ki tudja választani a számára leghatékonyabbnak ígérkező együttműködési formát (1. ábra).

A programpontok egyik alapvető csoportosítása az, hogy a felsőoktatási intézmény keretein belül, vagy a könyvtár keretein belül valósítjuk meg.

1. ábra Az együttműködés elemei

A felsőoktatási intézmény területén való jelenlét megvalósulhat fizikai valóságban, illetve virtuálisan is. Megjelenhetünk a felsőoktatási intézmények helyszínén előre egyeztetett időpontban, pl. az egyetem rendezvényein. A másik lehetőség, hogy a könyvtár a felsőoktatási intézmény, illetve a kutatóintézetek virtuális felületein jelenik meg.

A másik csoportot a könyvtár keretein belül megvalósítható programpontok képezik: először is beszélhetünk a könyvtár és szolgáltatásainak bemutatásáról, másodsorban az állománnyal és a dokumentumainkkal kapcsolatos elemekről, a harmadik csoportot pedig a hozzáadott értékkel is kiegészített programpontok képezik.

Az első körben a könyvtár és szolgáltatásainak bemutatása zajlik szervezett látogatócsoportok fogadásával.

A következő, a könyvtár állományával, a kézikönyvtárral, a különgyűjteményekkel kapcsolatos programelemeink egyik célcsoportja az együttműködési partnerintézmények oktatói, kutatói, akiket bevonunk a gyűjteményünk alakításába: javaslatot tehetnek kötetek beszerzésére, a külföldi szakirodalom beszerzésére vonatkozó irodalomjegyzékünket véglegesítés előtt véleményeztetjük velük, valamint a beszerzést és a formai feltárást követően hírlevél formájában tájékoztatást kapnak a legfrissebb beszerzéseinkről. A hallgatói célcsoport számára szervezett programelem keretében a dokumentumaink, állományunk bemutatása zajlik könyvtári különóra, másik elnevezéssel: szemináriumi foglalkozás keretében a könyvtár helyiségében.

A könyvtár keretein belül megvalósuló programelemek harmadik nagy csoportját az ún. hozzáadott értékkel megvalósuló elemek képezik: ez a könyvtár szakreferenseinek dokumentumismereti, szaktájékoztatási, kutatás módszertani ismereteinek, tapasztalatainak átadását jelenti.

A programelemek részletes bemutatása, megvalósítási formájuk

A következőkben részletesen bemutatjuk a program egyes elemeit

A konkrét programelemeknél a tartalmi elemzésen túl igyekszünk megosztani az eddigi, lassan két-éves tapasztalatainkat azok megvalósulásáról. Az egyes pontoknál nem mutatjuk be a statisztikai

adatokat, hanem azt az összegző részben tesszük meg egy összefoglaló táblázat közlésével.

Felsőoktatási intézmények keretein belül megvalósuló programelemek

A felsőoktatási intézmények helyszínén való bemutatkozás azt jelenti, hogy a könyvtár munkatársai megjelennek az egyetemek, főiskolák területén előre egyeztetett időpontban, szolgalmi időszakban, egyetemi napokon, vagy az egyetem rendezvényein.

Ez a program az eddigi tapasztalataink szerint olyan formában működőképes, hogy a könyvtár jelenlétét egy egyetemi, főiskolai rendezvény keretein belül biztosítják a szervezők. Ezek a rendezvények nagyon változatosak (az elnevezésüket tekintve is: tréninghét, orientációs napok, diákköri börze), de alapvetően azt célozzák, hogy a hallgatók megismerjék az általuk választott tudományterület információs forrásait (könyvtárakat, kiadókat), vagy kezdőként az adott felsőoktatási intézmény működését, kínálatát, fórumait. Ilyen alkalmakkor általában egy standon, asztalon rendezkedhet be a könyvtár, viszünk szóróanyagot, ajándéktárgyakat. Jelen van egy szakkönyvtárkezelő, mert vezetői döntés értelmében ezeken a „kivonulásokon” beiratkozási akció keretében ingyenesen kínálunk éves olvasójegyet. Mindig jelen van egy szakreferens is, mert fontos számunkra, hogy minden felmerülő kérdést meg tudjunk válaszolni, szakszerűen tudjunk információt szolgáltatni a könyvtárban elérhető dokumentumokról, adatbázisokról is. A magunkkal vitt informatikai eszközön bemutatjuk a katalógusunkat, kínálatunkat. Arra is van lehetőség és már volt példa, hogy hasonló rendezvény keretében előadás hangzott el a könyvtárról. Az illetékes szakreferens prezentáció formájában tartott bemutató előadást, amely magába foglalta az alapinformációkat a könyvtárról, a gyűjtőkörről, az adott tudományterület információs forrásairól. Az a tapasztalat azonban, hogy ilyenkor olyan sokszínű programmal készülnek a felsőoktatási intézmények, hogy a hallgatóknak nehéz mindent befogadni, részt venni a széles kínálatot felsorakoztató programsorozaton. A fizikai megjelenésünk esetében arra is figyelniünk kell, hogy forgalmas helyen, de mégis egy nyugodt szigetet alkotva tudjunk jelen lenni, hogy sokan megtalálhassanak, de elmélyült tájékoztatásra is alkalmas tudjunk biztosítani.

Speciális formája ennek a pontnak az ELTE által évente megrendezett Egyetemi Könyvtári Napo-

kon való részvétel. Fontosnak tartjuk, hogy itt megjelenjünk minden évben, hiszen ilyenkor együtt van jelen minden nagyobb budapesti könyvtár, és fontos, hogy az Országgyűlési Könyvtár is színesítse a kínálati palettát, tekintettel arra, hogy jogi szakkönyvtárként bizonyos karokon tanulók számára csak nálunk hozzáférhető forrásokkal is rendelkezünk.

A felsőoktatási intézmények területén történő megjelenésünk másik formája a virtuális jelenlét megvalósítása: a könyvtár jelenléte a felsőoktatási intézmény közösségi oldalain, honlapján, intranetjén. A terveink között ennek keretében megfogalmaztuk annak lehetőségét, hogy a könyvtár reklámja jelenjen meg a honlapjukon, rövid bemutatkozás, szolgáltatások bemutatása, könyvajánlók, új dokumentumok bemutatása, mindezeket egyéni megállapodás szerint. A célunk alapvetően az, hogy virtuálisan is a könyvtárunkba, vagyis a könyvtárunk honlapjára látogassanak el az érdeklődők. Rendszerint rövid hírként, mint kutatási lehetőség van jelen a könyvtár, linkelési lehetőséggel, továbbá az egyes rendezvényeinkről tájékoztatjuk a felsőoktatási intézmény hallgatóit ezúton is.

Könyvtárban megvalósuló programelemek

Az érdeklődők számára nyilvános közintézményként hagyományosan lehetőséget kínál a könyvtár csoportos látogatásra, melynek keretein belül az igényekhez mérten bemutatjuk az olvasótermet, szolgáltatásainkat. Fogadunk nem szakmai érdeklődő látogatókat is (pl. nyugdíjas csoportokat, középiskolásokat). Sok csoport érkezik hazai könyvtárszakmai egyesületek szervezésében (egyházi könyvtárosok, könyvtári egyesület szekciói), vagy akár külföldi delegációk keretében is (a közelmúltban járt nálunk japán, kínai, bolgár, kazah könyvtári delegáció). Tekintettel arra, hogy a törvényhozás könyvtára vagyunk és a Parlament épületében foglal helyet a könyvtár, ezért gyakoriak a magyar vagy külföldi diplomáciai delegációk látogatásai is. A látogatócsoportok száma az „újra” nyitás óta 70-80 csoport/év.

Az egyetemi-kutatóintézeti program keretében a könyvtár és szolgáltatásainak bemutatása ezek mellett a csoportok mellett *szervezett látogatócsoportok fogadásával* történik. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az oktatókkal előre egyeztetett időpontban, megbeszélte tartalommal fogadjuk az adott felsőoktatási intézmény hallgatóit, körülbelül 20 fős csoportokban. Ezen a másfél órás foglalko-

záson lezajlik a könyvtár bemutatása, elhangzanak alapinformációk a szolgáltatásokról, az állományról, a gyűjteményekről, szóróanyagokat, apró reprezentatív ajándéktárgyakat adunk át a résztvevőknek. A megbeszélte tartalom jelenti az általános kínálatból az igény szerint kiemelt tartalmak ismertetését például gyűjtőkori csoportok esetében az adott tudományterületre fókuszálva mutatjuk be a kézikönyvtárat, adatbázisainkat.

Látogatócsoportok ilyen formában szervezett fogadására általában a szemeszterek elején kerül sor, mivel a felsőoktatásba frissen bekerült hallgatók számára fontos, hogy megismerjék a lehetséges információs forrásokat, kutatási helyeket. Az egyeztetések alkalmával az is felmerült, hogy talán nem is az első év első félévében érdemes felhívni a hallgatók figyelmét a könyvtárra, hanem a szakdolgozat írását megelőzően. Csoportos könyvtárlátogatást szinte minden együttműködési megállapodást kötő partnerintézménnyel szerveztünk már, hiszen ez az alapvető bemutatkozási lehetőségünk, ennek keretében valósul meg a hallgatók konkrét behívása, bevonása a könyvtár falain belülre.

A könyvtár dokumentumaival: állománnyal, kézikönyvtárral, különgyűjteményekkel kapcsolatos programelemek közül a legfontosabb talán, hogy a program keretében a könyvtárral *együttműködő felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek oktatói, tanárai szerzeményezési javaslatot tehetnek* a könyvtárnak, illetőleg véleményezik a könyvtár munkatársai, a szakreferensek évente összeállított, friss külföldi szakirodalom beszerzésére vonatkozó javaslatát. Ezzel valójában aktív együttműködés valósul meg a könyvtár állományának (ki)alakításában, a beszerzési politika alakításában, továbbá az együttműködő intézmények oktatói által ajánlott szakirodalom is hozzáférhetővé válhat a könyvtárban. A beszerzési javaslatlista véleményezésére természetesen előzetes konzultáció keretében kérjük fel az érintett szakembereket, hiszen ez jelentős munkaidő-ráfordítást is jelent. Éves átlagban 250–300 könyvcím található ezen a listán. Az érintett szakemberek számára az adott tudományterületi javaslatot küldjük meg, amelyek akár száz körüli tételszámot is tartalmazhatnak. Ezek áttekintése és érdemi véleményezése sokat segít nekünk a friss szakirodalom súlyozásában, fontossági sorrendjének felállításában, hiszen az adott tudományterület elméleti szakemberei a tapasztalataik, kutatásaik eredményeként olyan szempontokat érvényesítenek a válogatásban, amelyet munkatársaink nem tudnak mindig

maradéktalanul megvalósítani. A véleményezési együttműködés keretében már sok esetben hívták fel a figyelmünket valamely fontos, friss kötetre, illetve az is előfordult, hogy egy kötet helyett, tematikájában hasonló, de szakmailag színvonalasabb művet ajánlottak nekünk beszerzésre.

A frissen beszerzett és már beérkezett kötetek formai feltárását követően tudományterületi bontásban megküldjük a felsőoktatási intézmények oktatói, kutatói számára a friss, külföldi szakirodalmi listát, mely kötetek ekkor már elérhetők könyvtárunkban. A hírlevél formájában kiküldött tájékoztató tartalmaz három könyvismertetést, valamint a többi kötet bibliográfiai adatait a katalógus alapján. Ezt a hírlevelet elektronikus formában küldjük meg, és a kutatót, oktatót azonnal elvezeti a könyvtár honlapjára, a katalógushoz, ezzel is motiválva további kutatásra. Az ajánló hasznosságáról már sok pozitív visszajelzés érkezett. Természetesen a hírlevelet elláttuk számlálólóval is, vagyis nyomon tudjuk követni a használtságát. Néhány partnerünk a saját kutatási területére vonatkozó szakirodalom beszerzése esetén már menet közben, folyamatosan kéri az erre vonatkozó tájékoztatást. Az ilyen igényekre a szakreferensek személyesen figyelnek és igyekeznek teljesíteni őket.

A könyvtár dokumentumaival kapcsolatos további programelem célcsoportja a felsőoktatási hallgatók. A *könyvtári különóra, másik elnevezéssel szemináriumi foglalkozás* a könyvtár helyiségében oktatási óra megtartásával valósul meg könyvtári dokumentumok felhasználásával adott tudományterületről egy adott témában az oktatóval egyeztetett, tematikában, struktúrában – akár az oktató, akár a szakreferens előadásában. Egy-egy foglalkozáson átlagosan 12-15 fő vesz részt. Ez a programelemünk az, amelyik leginkább épít munkatársaink személyes kapcsolataira. Az esetek többségében az oktató keres meg minket, és kéri a lehetőséget főként valamely szemináriumi csoportja, Phd hallgatók órájának könyvtárban történő megtartására. Ezt a programunkat kibővítettük, és nem csak az együttműködési megállapodást aláíró intézmények számára biztosítjuk. Erre azért is van szükség, mert a gyűjtőköreinken kívül is vannak olyan szakok, tantárgyak, órák, amelyekhez nagyon fontos dokumentumokkal rendelkezünk. Sor került már ennek keretében magyar és külföldi parlamenti dokumentumok felhasználásával óra megtartására. Tartottak már órát például nemzetközi szakos hallgatók számára EU és ENSZ gyűjtemény bemutatásával, a dokumentumok ismertetésével, de volt már könyvtári szemináriumi óra a

jogi információforrásokról, jogtörténeti forrásokról. Kollégák segítséget nyújtottak dolgozatíró szeminárium megtartásához is, illetve gyakorlati tapasztalatszerésre is sor került a digitalizálás témakörében. Ezeket az órákat néha a saját munkatársunk, az adott tudományterületért felelős szakreferens tartja meg, de olyan is előfordul, amikor az oktató ad elő, és csak a dokumentumok kikészítését igényli. Arra is van példa, hogy a szakreferensünk és az oktató együtt tartják meg az órát. A program megindítása óta egyre több ilyen típusú foglalkozást tartunk. A meglévő partnereink folyamatosan visszatérnek diákjaikkal, és új szakmai kapcsolatok is bővítik az alkalmak számát. Munkatársaink körében ez az egyik legnépszerűbb program, mivel itt személyes kapcsolatba kerülünk a potenciális felhasználóinkkal, és a visszajelzéseik alapján olyan élményt nyújtunk számukra, amelynek akár gondolatformáló ereje is van.

A könyvtár keretein belül megvalósuló programelemek harmadik nagy csoportját az *ún. hozzáadott értékkel megvalósuló elemek* képezik: a könyvtár szakreferenseinek dokumentumismereti, szaktájékoztatói, kutatómódszertani ismereteinek, tapasztalatainak átadásával.

A könyvtárhasználati órák keretében az adott tudományterületek nyomtatott és elektronikus információs forrásainak bemutatása történik az illetékes szakreferens tolmácsolásában.

Ez a kurzus a látogatócsoportok fogadása mellett a legrégebben működő népszerűsítő programunk, 2008 óta zajlik. A 11 alkalomból álló, egy félév alatt megvalósuló felhasználóképzés heti egy alkalommal, másfél órás időkeretben, megadott tematikával működik, átlagosan 15 fő részvételével. Az első órákon általános könyvtárbevezetés és az Országgyűlés működésének bemutatása történik meg. Egy alkalommal sor kerül az egyes információs források, dokumentumok, katalógusok általános ismertetésére. Ezt követi a fő gyűjtőköreink (jog, politológia, történelem), továbbá a legfontosabb információforrásaink számbavétele. Egy-egy alkalmat szentelünk a különgyűjteményeink, az ENSZ, az EU, a Magyar és a Külföldi Parlamenti Gyűjtemény bemutatására is. A tavalyi év során bevezettük a „Sajtó mint információforrás” című órát is, mert a felhasználóink visszajelzése alapján ezt indokoltnak éreztük. A kurzust egy anyaggyűjtésre vonatkozó módszertani foglalkozás zárja, mely a tudományos közlemények tartalmi és formai követelményeit veszi számba.

A kurzus fennállása óta folyamatosan figyeljük a felhasználói igényeket. Ennek alapján már többször változtattunk a tematikán. Így vezettük be a szakdolgozatírás módszertanával foglalkozó órát, valamint a sajtóismereti foglalkozást. Korábban volt a tematikában gyakorlati óra is, általános információkeresésre, a parlamenti gyűjteményben való keresési technikákra, adatbázis-használatra oktató gyakorlati foglalkozás. Az utóbbi alkalmak tapasztalatára alapozva, ismét fontolóra vettük az ilyen gyakorlati órák visszaállítását.

Mint korábban említettük, a képzést először konkrét célcsoportnak vezettük be. Az ezen részt vevő diákok számára az adott egyetem által igazolt szemináriumi foglalkozást jelent, melyet a kurzus végén egy, az elhangzott ismeretek gyakorlati alkalmazásának képességére irányuló feladatsor megoldása igazol.

2014 óta ezt a kurzust megnyitottuk minden érdeklődő számára. Ez azt jelenti, hogy az olvasóink és együttműködő partnerintézményeink számára meghirdettük és lehetőséget biztosítunk az érdeklődők számára bármelyik alkalmon való szabad részvételre. További terveink között szerepel az egyik együttműködő intézmény kezdeményezése alapján még egy kurzust indítani, amelyet joghallgatók számára testre szabva, az ő érdeklődési területeire fókuszálva alakítunk ki

Szűkebb kör számára biztosítjuk az ún. konzultációs alkalmakat, mivel ezek célcsoportja a Phd, OTDK hallgatók köre. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy számukra egyéni kutatássegítés zajlik. Itt valósul meg leginkább a hozzáadott érték: a szakreferensek kutatás-módszertani ismereteinek, tapasztalatainak az átadása. Több formában is megvalósulhat ez a programtípus. Néhány esetben ún. „közös indító alkalommal” kezdünk, ahol együtt

jelennek meg a Phd hallgatók, a szakreferensek, és elhangzik az általános ismertető a könyvtárról, valamint a szolgáltatásokról, az állományról, a gyűjteményről, az adatbázisokról. Itt történik meg a személyes kapcsolatfelvétel a tudományterületi szakreferenssel. Ezt követően ismertetjük az adott tudományterület információs forrásait, majd az adott dolgozat kutatási területéről egyéni konzultációt biztosít az illetékes szakreferens, akár személyesen, akár e-mail formájában. Olyan eset is van, amikor nincs ún. „közös indító alkalom”, hanem az oktató felveszi velünk a kapcsolatot, és a hallgatói egyénileg keresik fel a megadott szakreferenst. Ez a konzultáció állhat egyszeri segítségnyújtásból, továbbá állhat rendszeres konzultációból, amikor a kutatása során a hallgató újra és újra felkeresi munkatársunkat.

Összegzés

Az eddigi együttműködési elemeket tekintve elmondható, hogy összesen hat nagy egyetem (budapesti és vidéki egyetem), azok gyűjtőköri karai kerültek velünk kapcsolatba a program eredményeként. Ezek közül hárommal írásbeli megállapodás is született, valamint további intézmények, illetve karaik is megkerestek minket.

2015 áprilisa óta eddig több, mint ezer hallgatót sikerült megszólítani valamelyik program keretében (1. táblázat).

További tervek

A nagyobb budapesti egyetemek gyűjtőköri karainak becsatornázása a jogi karok tekintetében majdnem teljesnek mondható, egy nagy budapesti egyetemmel tervezzük még a formális kapcsolatfelvételt, bár már vannak az intézményeink között együttműködési elemek.

1. táblázat

Eredményeink számokban

Egyetemi-Kutatóintézeti Együttműködési Program számokban						
	Beiratkozás	Előadás külső helyszínen	Szervezett csoportlátogatás	Könyvtár-használati óra	Szemináriumi foglalkozás	Összes
2015. I. félév	25	11	50	0	0	86
2015. II. félév	331	137	95	20	32	615
2016. I. félév	90	0	34	14	62	200
2016. II. félév (2016.11.11-ig)	229	0	114	20	74	437
	675	148	293	54	168	1338

A további gyűjtőkori, történettudományi és politikatudományi karok és kutatóintézetek felkeresése és bevonása még előttünk álló feladat.

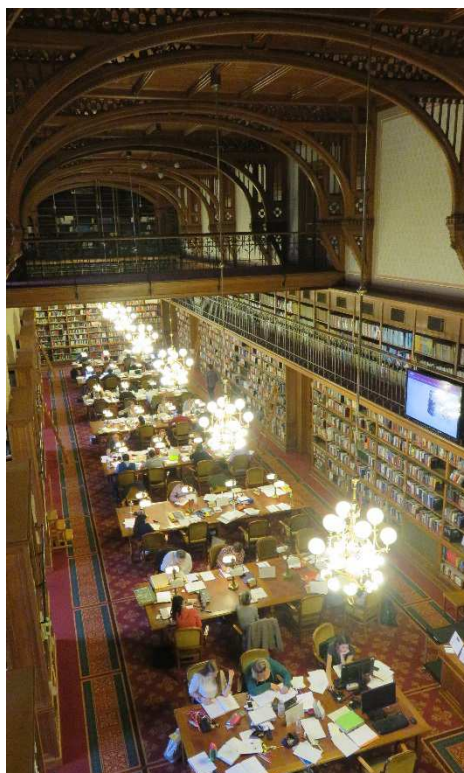
A látogatócsoportok esetében a működő kapcsolatrendszerünkre alapozva szeretnénk még tovább növelni a gyűjtőkori látogatók számát. Nyilvános közintézményként bárki számára nyitva állunk, azonban jogi szakkönyvtárként fontos, hogy azt a célközönséget találjuk és szólítsuk meg, akik számára valóban kincsesbánya lehet a gyűjteményünk.

A szerzeményezési együttműködés és a szemináriumi foglalkozások keretei folyamatosan nőnek a szakmai kapcsolatrendszerünk bővülésével.

Növelni szeretnénk a könyvtárhasználati kurzusaink résztvevőinek számát, és a teljes kurzus, valamint a tematika átformálásával új képzés indítását is tervezzük.

Értékelés

Összességében elmondható, hogy a program az elindítása óta beváltja a hozzá fűzött reményeinket. Úgy értékeljük, hogy érdemes energiát fektetni e program működtetésébe, mivel a nyitás óta több alkalommal megtelt a könyvtár, többször teltházat regisztráltunk, amire egy évtizede nem volt példa. Ugyanakkor a személyes használaton túl, a visszajelzések is azt erősítik meg, hogy egyre nagyobb körben ismernek minket a felsőoktatási és kutatóintézeti körökben is (2. ábra).

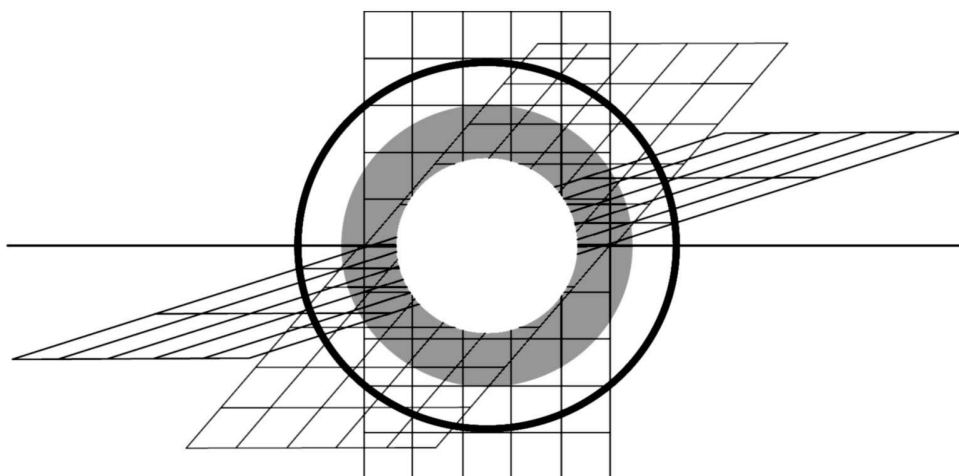
2. ábra Az Országgyűlési Könyvtár olvasóterme

Beérkezett: 2016. XI. 16-án.

Tóth Éva

az Országgyűlési Könyvtár
Nyilvános Szolgáltatások Osztályának
vezetője.
E-mail: toth.eva@ogyk.hu

Azonos személyekre vonatkozó név besorolási rekordok automatikus felderítése a PIM adatbázisában

Cikkünkben áttekintést adunk a Petőfi Irodalmi Múzeum névterébe beépített legfontosabb adatbázisokról, a személynév besorolási rekord modelljéről. Ezt követően részletes ismeretével szolgálunk a névrekordok egységesítésének folyamatáról, s az egységesítést követő feladatokról. Végezetül röviden kitérünk a PIM névtér hasznosulásának jövőbeli lehetőségeire is.

Tárgyszavak: névtér; adatbázis; adatmodellezés

A Petőfi Irodalmi Múzeum szakmai tevékenységének bemutatása

A Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) a magyar irodalmi muzeológia országos múzeuma, egyike Magyarországnak legjelentősebb múzeumainak. A magyar irodalom országos múzeumaként minden típusú dokumentumot, tárgyat és alkotást gyűjt, ami valamelyik magyar íróval, életművével vagy egy konkrét művével kapcsolatos. Így könyv, kézirat, fotó és film, képzőművészeti alkotás és személyes használati tárgy, hangzóanyag és elektronikus dokumentum egyaránt megtalálható a gyűjteményben.

Múzeumunk szellemisége nyitott és befogadó a korszerű muzeológiai gondolatok, trendek és szakmai megoldások számára, ezért tudományos munkánkban, kiállításainkban, rendezvényeinken folyamatosan alkalmazzuk az irodalmi muzeológia legfrissebb eredményeit. Ennek megfelelően a gyűjtemények feldolgozásában és publikálásában alkalmazott IT eszközök jelen vannak tevékenységünkben már az 1980-as évek óta. Hosszas fejlődés folyamán végigjártuk a múzeumi gyűjteményi adatbázisok fejlesztésének útját, tudományos kutatói rendszereket építettünk, és mára korszerű integrált gyűjteménykezelő rendszert (Qulto ICMS) tudhatunk magunkénak, amelyben műtárgyaink feldolgozása mellett jelentős névteret is alkalmazunk, illetve építünk. Ennek a névtérnek kiemelkedő eleme a személynevek besorolási állománya, amely nagyságrendileg 600 000 besorolási rekordot tartalmaz, és

mint ilyen a legnagyobb magyar közgyűjteményi személynévtér. Az állomány döntő többsége hitelesített, kontrolált, döntően nyomtatott forrásból származó megbízható adatokon alapul, és publikálva van a múzeum online katalógusán (opac.pim.hu) keresztül. A személynévtér a magyar könyvtári és múzeumi rendszer elsődleges névazonosításra szolgáló forrása.

Névterünkre elsősorban műfaji gazdagság a jellemző: életrajz, adattár, genealógia egyaránt képviselve van. Több olyan, kutatás eredményeképpen létrejött szakértői rendszert építünk, amely tematikáját tekintve egyedülállóan számít Magyarországon. A munkatársakat mindvégig az a cél vezette, hogy az adatokat hiteles forrásokból szolgáltatassák, és minden lényeges eltérést, különbséget jelezzenek, valamint, hogy az adattartalmak alkalmasak legyenek tudományos igényű hivatkozásokra.

A lexikográfiai alapú besorolási adatokból álló adatbázisok nagy része életrajzi típusú adatbázis, melyekben a vizsgált személyhez az életére, munkásságára vonatkozó adattartalmak jelennek meg.

Az adatgyűjtés jellegénél fogva a névtér jelentős számú eleméhez nem kapcsolódik a múzeum rendszerében bibliográfiai rekord, de a műtárgyak feldolgozásához alapot szolgáltat, vagyis folyamatosan növekszik a bibliográfiai hivatkozással ellátott névtérellemek száma.

Névterünkben épített legfontosabb adatbázisaink

Magyar életrajzi index
Emigráns írók lexikona
Díjak és díjazottak
Magyar főnemesség genealógiája
Magyar családtörténeti adattár
Magyar írók sírjai
Francia becsületrend magyar kitüntetettjei
Diplomások adattára
Kortárs magyar írók adattára

Ezek közül a három legjelentősebb, legtöbb rekordot tartalmazó adatbázis:

Magyar Életrajzi Index

A múzeum legnagyobb életrajzi adatbázisa, magyar viszonylatban a faktográfiai tájékoztatás egyik legfontosabb internetes forrása, amely segíti a könyvtárosok, bibliográfusok, biobibliográfiát készítő kutatók munkáját. A rekordok nem lexikon-szócikkek, csupán olyan adatsorból épülnek fel, amelyek segítségével egy személy önmagával azonosítható: születés, halálozás helye és ideje, foglalkozás, névvariánsok. A Magyar Életrajzi Index további funkciója, hogy kijavítja a feltárt nyomtatott források hibáit. E korrekciók – kizárólag a születési és halálozási adatsorok esetében – jelzik, hogy egy-egy forrás adatai mennyiben tér el az általunk hitelesnek minősített adattól.

Magyar Emigráns Írók és Műveik

Az emigráns kifejezés jelen esetben kivándorlót jelent, s vonatkozik olyan szépírókra, közírókra, akik valamilyen okból hosszabb-rövidebb ideig külföldön éltek és alkottak. A szócikkek életútjuknak ezt az időszakát tárják fel.

Feltünteteti a keresett személy felsőfokú tanulmányainak adatait, az ország elhagyásának dátumát, a befogadó ország(ok) nevét, a tudományos vagy közéleti karrier állomásait, az elnyert díjakat és kitüntetések, valamint mindazon szervezeteket, melyek az adott személyt tagjai közé választották, végül pedig a publikációs forrásokat és az azokban használt álneveket is.

Díjak és Díjazottak

A falerisztika egyetlen magyar nyelvű adatbázisa, mely az 1945 után kiosztott magyar vonatkozású, illetve magyar alapítású díjakat és díjazottak ne-

veit tartalmazza. A gyűjtés nemcsak az irodalmi és kulturális díjakra terjed ki, hanem más tudományterületekéire is. A szócikkekben: az alapító személyét, az alapítás helyét és évét, valamint a díj történetét találhatjuk.

Személynév besorolási rekordjaink nemcsak az általánosan elvárt egységesített adatalemekkel rendelkeznek, hanem olyan metaadatokkal is, mint foglalkozás, pontos halálozási, születési dátum és hely. A rekordok gazdagságát mutatja az adatforrások feltüntetése és az elnyert díjak/kitüntetések mező is. Feltüntetjük a rokonsági kapcsolatokat is, amelyek szintén alkalmasak arra, hogy szemantikus webben megjelenjenek.

A PIM személynév besorolási rekordjának modellje

Egységesített név	(100\$a\$j)
Nemesi előnév	(100\$g)
Főnemesi rang	(100\$c)
Születés / Halálozás	(100\$d)
Rokonsági kiegészítő	(100\$m)
Névvariáns	(400)
Neme	(922)
Vallása	(923)
Foglalkozás	(667)
Születési hely	(902)
Születési megye	(904)
Pontos születési dátum	(900\$a)
Keresztelési dátum	(901\$a)
Halálozási hely	(906)
Halálozási ország	(908)
Pontos halálozási dátum	(905)
Halálozási életkor	(909\$a)
Temetés napja / helye	(910\$a)
Temető	(911\$a)
Parcella	(912\$a)
Életút időpontjai	(924\$a\$o)
Publikáció	(930)
Fordítás	(931)
Lakhely	(921)
Egyetem, kar	(925, 926)
Tudományos cím	(927)
Tagság	(928)
Díj / Kitüntetés / Fokozat	(960\$a)
Díj / Kitüntetés / Fokozat éve	(960\$d)
Díj / Kitüntetés / Fokozat típusa	(960\$4)
Díj / Kitüntetés / Fokozat – eltérés	(960\$x)
Megjegyzés a díjról	(929)
Intézmény neve	(610)
Szöveg / Indoklás	(680)
Önéletrajz	(941)

Születési adat forrása	(942)
Születési adat forrása	(943)
Halálozási adatok	(944)
Rokoni kapcsolatok	(500)
Adatforrások	(940)

A névegységesítés folyamata

Névegységesítés – első fázis

A korábban külön-külön épülő adatbázisokról a MARC alapú Qulto ICMS integrált rendszerre való áttéréskor a névtér építői meglehetősen sok eltérő adattartalmú/adatgazdagságú rekordisméltóddal találták szemben magukat. A névtér 620 000-nél több névrekorddal rendelkezett, de mindez lényegesen kevesebb személyt jelentett a valóságban. Például egy személy „alpnévrekordja” mellett szerepelt egy-egy rekord a nekrológot, a gyászjelentést és az adott személy sírhelyét feltáró adatbázisban is. Ezért 2008-ban elkezdődött a névegységesítés első fázisának megvalósítása.

Az *eminens rekord fogalma*

Az „alpnévrekordot” *eminens rekordnak* neveztük el, mely az ugyanazon természetes személyt leíró rekordok közül a hitelesnek elfogadottat jelenti. A rekordegységesítés során alapmezőknek a nevet és a születési dátumot (100\$a, 100\$j, 100\$d) tekintettük, járulékos mezőknek pedig a további besorolási és kapcsolódó biográfiai adatokat (6xx, 9xx). Mivel a különböző forrásokból érkező, eltérő adattartalmú rekordok egyaránt megtartandó adatelemeket hordoztak, fő célunk az volt, hogy az egyértelműen azonos entitások egy névrekord alá kerüljenek, adatvesztés nélkül gazdagítva az *eminens rekord* adatait, összekapcsolva a múzeum gyűjteményébe tartozó bibliográfiai rekordokkal. Szándékunk szerint a névrekord-egyesítés első körét teljesen automatizáltan hajtottuk végre, emberi intelligenciát csak az egységesítési algoritmus elkészítéséhez alkalmaztunk. Ennek érdekében a gépi egységesítés során olyan szigorú feltételeket szabtuk meg két névrekord azonoságát és összehasonlíthatóságát illetően, hogy csak a minden kétséget kizáróan azonos személyek rekordjai kerüljenek az *eminens rekord* mezőibe.

Ennek eredményeként a névtérben már az első névegységesítés után az *eminens névrekord* számottevő adatgazdagodása jött létre. Az áttöltött, immár feleslegessé vált névrekordokat törölve lényegesen csökken névterünk redundanciája

is, ezzel újabb lehetőséget adva egy magyar nemzeti névtér alpnévállományának megalapozásához szükséges, minél teljesebb, pontosabb és a munka közben formálódó „egy entitás-egy rekord” elvének.

Az első ilyen összevonásnak köszönhetően mintegy 80 000 rekorddal csökkent a személynév besorolási állomány, ami legalább 140 000 név azonosítását jelentette.

Névegységesítés – második fázis

A névrekord-egységesítés első köre után világossá vált, hogy újabb, az előzőnél is finomabb szempontrendszer alapján végzett rekordegységesítésre van szükség, ezúttal azonban már az emberi intelligencia bevonásával. Az egységesítés első köre után újabb egységesítésre váró párok keletkeztek és fény derült egyes adatszoportokkal kapcsolatos anomáliákra is. Célként azt jelöltük meg, hogy eljussunk addig a határig, amíg gépi algoritmussal eldönthető két entitás azonosága, ahol pedig nem, arról automatizált lekérdezések, listák segítségével, intellektuális azonosítás révén jussunk el két rekord egységesíthetőnek nyilvánításáig. Azon, önmagukkal azonos névmentések rekordjainak egységesítése vált szükségessé, melyek nem kerültek bele az első fázisba, mert az akkor azonosításra felhasznált evidens adatelemek kevésnek bizonyultak az egyértelmű azonosításra.

Az egységesítés e második fordulójához elsőként a különböző adatbázisok adatgazdagsága alapján prioritási sorrendet állapítottunk meg, mely az *eminens rekord* kijelölésének is alapjává vált. Így került első helyre az *eminensség* szempontjából a *Magyar életrajzi index / Név* és utolsó helyre a *Becsületrend magyar kitüntetettjei* adatbázisából származó nevek csoportja.

Prioritás megállapítása, *eminensség* sorrendje:

1. Magyar életrajzi index / Név
2. Magyar életrajzi index / Partecédula
3. Magyar életrajzi index / Nekrológ
4. Magyar emigráns írók és műveik
5. Díjazottak
6. Magyar családtörténeti adattár
7. Magyar főnemesség genealógiája
8. Budapest topográfia / Lakók
9. Magyar írók sírjai
10. Diplomások adattára
11. Kortárs írók bibliográfiája
12. Gyűjteményi név

13. Életrajzi index / Település
14. Ki kicsoda?
15. Magyar életrajzi index / Gyászjelentés
16. Emigráns írók és műveik / Intézmény
17. Becsületrend magyar kitüntetettjei

Az adatgazdagság és relevancia alapján pontrendszert állítottunk fel, melynek alapján párokat képeztünk. Párok (ezúttal is) azok lettek, ahol a teljes, egységesnek elfogadott név megegyezik, és a születési vagy halálozási év sem különbözött. A szigorú pontrendszer alapján 11 784 olyan eminens találtunk, melynek csak egy nem eminens párja keletkezett. Mivel ezt kevésnek találtuk, ezután lista készült azokról a párokról, melyek nem biztosan, de nagy valószínűséggel egy eminenshez köthetők. A pároknál az adatkitöltöttség plusz pontokat, az anomáliák mínusz pontokat jelentettek, ezek alapján a párok pontértéket kaptak.

A „párkapcsolat” értékelése:

- Ha a születési év a pár minden tagjánál ki volt töltve és azonos volt, 1 pontot kapott.
- Ha a halálozási év a pár minden tagjánál ki volt töltve és azonos volt, 1 pontot kapott.
- Ha a születési és halálozási év egyaránt mindkét esetben ki volt töltve és meg is egyezett, újabb 2 pontot kapott.
- Ha a900 (születési dátum) megegyezett 2 pontot kapott.
- Ha születési település megegyezett 2 pontot kapott.
- Ha születési megye megegyezett 1 pontot kapott.
- Ha halálozási dátum megegyezett 2 pontot kapott.
- Ha halálozási település megegyezett 2 pontot kapott.
- Ha a900 (születési dátum) különbözött -2 pontot kapott.
- Ha születési település különbözött -2 pontot kapott.
- Ha születési megye különbözött -2 pontot kapott.
- Ha halálozási dátum különbözött -2 pontot kapott.
- Ha halálozási település különbözött -2 pontot kapott.
- Ha a páros egyik vagy mindkét tagjának volt olyan párja mely a 900-as csoportban valamely értékpárban eltért anomáliának lett minősítve, akkor az illető pár gyanúsnak lett minősítve.

- Minden gyanús 900-as elemért egy pontlevonás járt.
- Ha a halálozási vagy születési év hiányzott valamelyiknél, akkor egy pontlevonás járt.
- Ha a keresztnévet valamelyiknél bontott és a kapcsolat úgy jött létre, akkor egy pontlevonás járt.

36 000 párosítást néztünk át és valamivel több, mint 30 000 pár azonosságát állapítottuk meg, mely 58 000 névrekordot érintett. Az ellenőrzés során nagy gondot jelentettek a gyakori nevek (Tóth, Kovács, Kiss stb.), mivel ezek viselői nem pusztán nagy számban voltak jelen az adatbázisban, de sokszor más írásmóddal voltak jelen a különböző adatbázisokból származó névrekordokban (pl. Kovács, Kovách, Kováts). Ugyancsak sok gondot jelentett a többtagú keresz- és vezetéknévű személyek azonosítása, különösen, amikor nehezen eldönthető valakiről, hogy például kettős nevéből a második tag a vezetéknévhez vagy a keresztnévhez tartozik (pl. Kiss András Béla). Ugyancsak gondot jelentett, ha az azonosnak tekinthető névrekordok egyikében szerepelt nemesi előnév, a másokban nem, illetve ha a nem eminensnek tekinthető rekord szerint névváltoztatást hajtott végre az eminens rekorddal minden bizonnyal megegyező személy.

További problémát jelentett, hogy az egyes nem eminens rekordokban található (leggyakrabban a legfontosabb születési/halálozási) adatok eltérnek az eminensnek tekintett rekordban találhatóéhoz képest. Ezért több, ebben érintett mezőt ismételtetővé tettünk, mert adatot nem akartunk eldobni: lényegében nem duplumszűrést, hanem egységesítést végeztünk. A gondos előkészítő munkálatokkal és ellenőrzésekkel együtt is természetesen, hogy a névrekordok egységesítése közben és után is végeztünk ellenőrzéseket. A köztes ellenőrzés elsősorban a „próbaegyesítés” során tapasztalt hibák ellenőrzését jelentette (pl. az áttöltés során az eminens rekordba a díj neve átkerült, de a díjazás éve nem; az elvégzett egyetem neve megjelent, de az elvégzett kar neve nem stb.), a végső ellenőrzés pedig azt, hogy valóban megjelennek-e az egységesített adatok az eminens rekordban.

Az egységesítést követő feladatok

Az egységesítés több újabb feladatot is magával hoz. Támogató, lekérdezéseket és ellenőrző listákat kérünk azokról az eminens rekordokról, ahol változott vagy nőtt a rokoni relációk száma

(több apa, több anya) Ugyancsak listatámogatást kérünk olyan eminensekről, ahol ismétlődik a születési/halálozási dátum, mert több eltérő dátum képződött.

Az egységesítés második körének több egyéb hozadéka is volt.

- Kiderült, hogy azonos **földrajzi nevek (települések)** eltérő írásmóddal szerepeltek az adatbázisban illetve az idők során különböző módon szerepeltették a születési/halálozási dátumokat.
- Kiemelt feladatnak mutatkozik a **foglalkozásnevek** egységesítése, ami ismét csak tisztábbá tenné az egyre több eminens, és egyre kevesebb nem eminens rekordot tartalmazó névtérünket.
- Ugyancsak e második egységesítési kör eredménye, hogy körvonalazódnak olyan algoritmusok, melyek keresés formájában **évente lefutathatók**, így az eddigi gyakorlat alapján lehetőség nyílik a névtér évenkénti tisztogatására, és ezáltal a további redundáns rekordok újratermelésének elkerülésére.
- Az egységesítés érdekében új szempontú megközelítésként lekérdeztetjük azokat a rekordokat, ahol a **név figyelembe vétele nélkül a születési/halálozási hely és idő azonossága alapján** próbálunk újabb névpárokat találni. Azokat a rekordokat listázzuk, melyeknél a négy szempontból legalább három megegyezik.
- Végül nem túl hálás feladatnak mutatkozik az **adatszegény néventítések** azonosítása gyűjteményeink bibliográfiai rekordjai alapján.

Elvi célunk a „teljes névrekord” elérése, ahol a születési, halálozási adatok mellett az adott személy foglalkozása, díjai, elvégzett iskolái, családtagjai, különböző társaságokban betöltött tagsága, halálához köthető gyászjelentése és nekrológadatai is az eminens névrekord alatt szerepelnek.

Technikai kivitelezés

Az egységesítő algoritmus célja, hogy a rendszerben különálló besorolási rekordok esetében, ha azonos személyt írnak le, az azonosság feltételeinek teljesülése esetén párok jöjjenek létre. Mivel a személynév besorolási rekordok eredetileg a korábbi elszigetelten épülő kis adatbázisok konverziójából, illetve a folyamatos név besorolási állomány építése, valamint a gyűjteményi feldolgozó munka során jöttek létre, sok esetben redundánsnak tekinthetők, mert egy azonos ter-

mészetes személyre több besorolási rekord is vonatkozott. A pár egyik tagját a fentebb ismertett módon eminensnek kell tekinteni, ennek kell megmaradnia, a másikat, a törlendőt pedig nem eminensnek. Természetesen a pár eminens tagja része lehet egy másik párnak, ahol az illető rekord nem eminens.

A pár tagjainak minősítésénél ügyelni kellett, hogy a szempontrendszer annyira pontos legyen, hogy az eminens nem eminens párok rácsozatában ne képződjék kör. A rácsozat csúcsán csak szuper eminens rekordok állhattak, melyek már nem szerepelnek egy párban eminensként. Ezt olyan módon értük el, hogy első szempontként a személynév besorolási rekordokat tartalmazó adatbázisokat állítottuk rangsorba és a párból mindig a magasabb rangú adatbázishoz tartozó volt az eminens. Azonos adatbázisba tartozóknál mindig a kisebb rekordazonosítóval rendelkező rekord lett az eminens. Az adatok kitöltöttségét, minőségét nem kellett figyelni, mert úgyminden adattartalom egységesítve lett az eminens rekordhoz. A névalak helyes vagy pontatlan voltát gépi úton nem lehet eldönteni, ez a feladat emberi szakmai döntésként a katalogizálókra hárult és kézzel kellett elvégezni. A párok így minden esetben kiegészülhettek egy-egy szuper eminens taggal, akire végül minden információ át lett kötve.

A párosítás másik kritikus pontja a villák képződése lehetett. A villa azt jelenti, hogy egy eminens nem eminens rekordpárokból álló hálózatnak több csúcsa is van, több szuper eminens rekord is tartozik hozzá. A villák felderítése (mely minden esetben hibát sejtet) során fény derült a párosítás hibáira, és ez alapján bizonyos párokat tipikusan kiiktattunk, például az azonos évben született hasonló nevű személyeket, amikor a halálozási év nem volt kitöltve. Két 1942-ben született *Horváth Józsefre* vonatkozó rekord nem feltétlenül jelent azonos személyt, míg két *Keresztury-Köpcsenyi Bertalan* nyilván igen. Ennek eldöntését a kereszt- és személynevek gyakoriságára utaló vizsgálatokkal próbáltuk meg automatizálni, de a számítások olyan szórt eredményeket hoztak, hogy a határt a gyakori és ritka kereszt- és vezetéknév között nem lehetett meghúzni, ezért az ilyen információhiányos párokat végül elvetettük. A párosítás feltételrendszerének szigorítása után megmaradt kevés villát egyenként kellett megnézni, és kézzel beállítani, azonosnak tekinthetők-e vagy sem.

A párosítás technikai kivitelezésének lépcsőfokai

Az érintett besorolási rekordokat összeválogattuk. A nem törölt és megfelelően kitöltött rekordok jöttek számításba. Például, a keresztnév vagy a születési dátum teljes hiánya kizáró ok volt.

A kiválogatott neveket normalizáltuk, kis- és nagybetű, bizonyos írásmódbeli különbségek, mint Y és i, cz és c, ts és cs egységes formára lettek hozva. Minden központosítási jel ki lett iktatva, és a több tagú keresztneveket szétbontva is külön-külön név kulcsstringbe lettek beiktatva.

Például: *Mezőhegyesi Szilveszter Aladár*ból három rekord jött létre:

Mezőhegyesi Szilveszter Aladár
Mezőhegyesi Szilveszter
Mezőhegyesi Aladár

A vezeték- és keresztnévből, illetve a születési és halálozási évből egy kulcsstring lett képezve, és ez alapján a string alapján lettek a párok összeállítva.

Megtörtént a párosításban részt vevő mezők leválogatása, melyben a pontos dátummezőket a születési és halálozási hely, foglalkozás, illetve a névkiegészítő mezők egészítették ki. Ezzel a Qulto ICMS szegmentált MARC adatszerkezetből adatfolyam-összeépítés történt meg.

Az első párképzés után – amint azt korábban említettük – az ellenőrzés anomáliákat (dátumok és helyek eltérései) tárt fel. A második párképzésben immár „pontozott” párokat, a pontértékek szerint listáztuk, és a listák kézi ellenőrzése során megállapítottuk azt a ponthatárt, mely felett külön emberi ellenőrzés kellett az azonosság kimondásához, illetve azt, amely felett a listát már át sem kellett nézni, mert az azonosság kételyen felül állt.

Ezt követően az egységesítés több lépésben történt meg:

- elsőként a kézenfekvő azonosságú tételek összevonása,
- majd a bizonytalan azonosságúaknál is még egy halmaz ismét kézi ellenőrzés nélkül is azonosnak lett tekintve.

A munkafolyamat minden lépésnél azonos elemekből épült fel:

1. behasonlítás kulcsképzés,

2. normalizálás,
3. párok válogatása,
4. párokból többszörös kapcsolatok kapcsán gráfok képzése,
5. körök és villák kiiktatása,
6. végleges párok összeállítása,
7. azonos kapcsolatok kiiktatása,
8. szuper eminensek összeválogatása,
9. párok ellenőrzése, törölt tagból álló párok figyelmen kívül hagyása (a folyamat hosszú ideig zajlik, egy élő, működő folyton alakuló adatbázison),
10. párosítás után ellenőrzés,
11. végleges párosítási lista összeállítása,
12. adategységesítés, először ellenőrző nézet kialakítása, majd tényleges adat-összeolvasztás, azonos tartalmú, azonos mezőkre vonatkozó és új mezők egymástól eltérő kezelése,
13. a felesleges adattartalmak és rekordok törlése.

A PIM névtér hasznosulása – a magyar Nemzeti Névtér koncepciója

2012-ben a *Magyar Nemzeti Digitális Archívum*, az *Országos Széchényi Könyvtár*, a *Magyar Országos Levéltár* és a Petőfi Irodalmi Múzeum szakemberei elkezdtek kidolgozni egy kollaboratív elven épülő Nemzeti Névtér koncepciót, felismerve a már működő jelentős névtérek (Getty, VIAF, ICONCLASS) szakmai hasznosulását. Egyértelműnek tűnt számukra, hogy a jövő a szemantikus webben publikált névtérhasználaté, amely egyaránt kiszolgálja az archívumi és a legszélesebb felhasználói igényeket.

A szakemberek között abban is egyetértés alakult ki, hogy a közös névtér alapjait az egyes intézményi névtéreknek kell képezniük, és egyes kitüntetett minőségű archívumi névállományok képezhetnék a kiindulópontot.

Bár a magyar Nemzeti Névtér még nem valósult meg, de az elméleti tervezés java része már elkészült. A PIM névegységesítési projektje összhangban áll a Nemzeti Névtér megvalósítását megalapozó – *Szakadát István* és *Ungváry Rudolf* által jegyzett – tanulmánnyal. A dolgozat a következőket mondja ki:

„A Nemzeti Névtér létrehozásának és működtetésének igazi értelme abban van, hogy a névtérek közös archívumi használata révén átjárhatóvá tegyük a kulturális gyűjteményi adatbázisokat. Csak azáltal tudjuk megmutatni a magyar kultúra

teljességét, kulturális értékeink összességét a maguk egybefüggő egymáshoz kapcsolódásukban, teljes összefüggésrendszerükben, ha a közös névterek működtetése révén összekapcsoljuk a kulturális gyűjteményeinket. Amíg a kulturális adatokat a közgyűjteményi logika szerint intézményes elkülönültségben tároljuk, addig szűkszerűen csak szigetszerű hozzáférést nyújthatunk az érdeklődők számára. A cél az, hogy a látogatók, ahelyett, hogy archívumról archívumra vándorolniuk kelljen ahhoz, hogy az őket érdeklő adatokat összegyűjthessék, egyetlen integrált rendszerként láthassák és használhassák a magyar kulturális adatbázisok összességét.

A Nemzeti Névtér projekt stratégiai célcsoportja a laikus érdeklődő nagyközönség. A stratégiai cél elérésére, a nagyközönség igényeinek kiszolgálására azonban akkor van nagyobb esélyünk, ha a Nemzeti Névtér felépítéséig és biztonságos működtetéséig a Névtér adminisztráló archívumok szempontjaira figyelünk elsősorban. Taktikai megfontolások miatt tehát kétlépcsős fejlesztési ütemezést érdemes követnünk, mely szerint a fejlesztés első ütemében az archívumok szempontjait és elvárásait vesszük figyelembe, és csak a második körben építjük ki azokat a funkcionalitásokat, szolgáltatásokat, amelyek a közönség érdeklődésére is számot tarthatnak.

Felmerült javaslatként, hogy a Nemzeti Névtér felvállalhatja egyfajta adathitelesítő szerepet is. Az elképzelés szerint akár érdeklődő laikus, akár adatgazdai szervezet keresné fel a Nemzeti Névtérrel, az a megkeresésekre hitelesített, ellenőrzött, egyértelműsített adatokat szolgáltatna. Ezt a stratégiai célt természetesen vállalhatóan, sőt, vállalandónak kell tartanunk...”

E koncepció értelmében a PIM személynévterének tisztítása, az entitások egyértelműsítése, azonosítása jelentős lépést jelent a magyar Nemzeti Személynévtér megvalósulása irányába. Úgy gondoljuk, hogy a múzeum személynév besorolási állománya megfelelő alap lehet a közös névtér számára.

Irodalom

KÓMÁR Éva – LENGYEL Monika – SIMON András: A Petőfi Irodalmi Múzeum személynév állományának egységesítése és szűrése: Hozzájárulás az NDA névtér projektjéhez. = Networkshop 2008. Országos konferencia. IIF program. Dunaújváros, (2008)

SIMON András: A Petőfi Irodalmi Múzeum személynévterének publikálása a szemantikus weben. = Networkshop 2016. Országos konferencia. IIF program. Debrecen, (2016)

DANCS Szabolcs: A Bibliográfiai Átállás programja – az RDA franciaországi átültetése. = TMT 63. évfolyam (2016) 9. szám:

http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=6264&iss_ue_id=583

Beérkezett: 2016. XI. 15-én.

	<p>Bánki Zsolt István Petőfi Irodalmi Múzeum, Könyvtár és Informatika, főosztályvezető. E-mail: banki@pim.hu</p>
--	---

	<p>Mészáros Tibor Petőfi Irodalmi Múzeum, Könyvtár és Informatika, muzeológus, múzeumi könyvtáros. E-mail: meszarost@pim.hu</p>
--	--

	<p>Németh Márton MONGUZ Információtechnológiai Kft. közgyűjteményi szakértő, tartalommenedzser. E-mail: mnemeth@gmail.com</p>
--	---

	<p>Simon András MONGUZ Információtechnológiai Kft. közgyűjteményi szakértő. E-mail: asimon@monguz.hu</p>
--	---

Közgyűjtemények együttműködése a MaNDA országos digitalizálási projektjeiben¹ 2013–2016

Sokan emlékezhetnek még arra, hogy 2011 novemberében, az akkor *Mandala*² címmel megjelent közgyűjteményi digitalizálási koncepció az egész közgyűjteményi szakmát foglalkoztatta. A közzétételt követően a KATALIST-en³, 2012 februárjában a Petőfi Irodalmi Múzeumban⁴, illetve 2012 áprilisában az Országos Széchényi Könyvtárban rendezett vitanapon⁵, majd a 2012. évi NETWORKSHOP-on⁶ tartottak hozzászólásokat a témában; valamint megjelent néhány elemző értékelés⁷ is a koncepcióról.

2016 januárjában a kulturális igazgatás bejelentette a MaNDA megszűnését, feladatai szétosztását. A két dátum között eltelt időben elért eredményekre azonban a közgyűjteményi szakma talán nem szerezhette a kellő rálátást.⁸ A MaNDA az évek során kiépítette adatbázisát és szolgáltatásait, aktívan jelen van az Europeana együttműködési fórumain, számos partnerintézménnyel dolgozott együtt, és jelentős rekordmennyiséget exportált az Europeana adatbázisába.

Az átszervezés előtt mindenképpen érdemes maradandó formában is számot adni a fent említett eredményekről.

Tárgyszavak: digitális archívum; digitális dokumentum; közgyűjtemény; adatbázis

A MaNDA a 2013-ban elindított kulturális közfoglalkoztatási mintaprogramok keretében kezdte meg adatbázisának kiépítését, illetve tájékoztató anyagának kidolgozását. Miután a közfoglalkoztatás elindult, szükség volt a gyakorlati intézkedésekre. Az adatbázis megvalósítása során elsősorban az Europeana adatbázisának mintájára, és az ott dolgozó szakemberekkel szorosán együttműködve⁹ került sor az adatszerkezet megválasztására, a metaadatok, valamint a beviteli űrlap kialakítására. Az adatbázis első szakaszában az *Europeana Semantic Elements (ESE)*¹⁰ adatszerkezetet használták, majd 2014-ben – az Europeanával összhangban – váltottak az *Europeana Data Model (EDM)*¹¹ adatszerkezetre. A programozási feladatokat kezdettől fogva a *Deltha Rendszerház Kft.* munkatársai látták el.

Az Europeana Data Model (EDM)

Az Europeana az Európai Digitális Könyvtár számára a Qualified Dublin Core-ra épülő adatszerkezetet dolgozott ki, azonban – éppen az európai digitalizációs együttműködés aggregációra épülő modelljéből adódóan – vettek át fogalmakat az OAI

ORE (Open Archives Initiative Object Reuse & Exchange); Dublin Core; SKOS (Simple Knowledge Organization System); CIDOC-CRM (Comité International pour la Documentation – Conceptual Reference Model); RDF (Resource Description Framework); OWL (Web Ontology Language); FOAF (Friend of a friend); WGS84 Geo Positioning; RDA element sets. Unconstrained properties; Data Catalog Vocabulary (DCAT); valamint a *Creative Commons (CC)* elemkészleteiből, fogalmaiból is.¹²

Az elemkészlet folyamatosan bővült az évek alatt, részben az újabb és újabb europeanas projekteknek, illetve újonnan csatlakozó partnereknek köszönhetően, részben az egyéb szakterületi szabványok tekintetében – *LIDO (Lightweight Information Describing Objects), EAD (Encoded Archival Description), METS (Metadata Encoding and Transmission Standard)* – célul tűzött harmonizációs tevékenység miatt.

Az adatstruktúra szemléltetésére álljon itt egy kulturális örökségi elemet leíró adategyűttes XML formátumú exportja: (1. ábra)

```

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?><rdf:RDF xmlns:rdf=
  ⚡ "http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#" xmlns:dcterms=
  ⚡ "http://purl.org/dc/terms/" xmlns:ore="http://www.openarchives.org/ore/terms/"
  ⚡ xmlns:oai="http://www.openarchives.org/OAI/2.0/" xmlns:edm=
  ⚡ "http://www.europeana.eu/schemas/edm/" xmlns:dc="http://purl.org/dc/elements/1.1/">
  Ⓜ <edm:ProvidedCHO rdf:about="79797">
    <dc:title>Fakulacs</dc:title>
    <dc:contributor>Fotó: Zöldi Orsolya</dc:contributor>
    <dc:subject>Fakulacs</dc:subject>
    <dcterms:spatial>Ónod</dcterms:spatial>
    <dc:description xml:lang="hu">Keményfa, esztergályozott, csiszolt, csíkbőr-
  ⚡ bevonással. Ez az utóbbi szíjjártó és szűcsmunka, a kulacs-szíjazat csillagszerű,
  ⚡ sugaras, majd vállszíjban folytatódik, rézcsattal ellátva.</dc:description>
    <dc:description xml:lang="en">Emerized wooden canteen covered with foal skin.
  ⚡ </dc:description>
    <dc:type>kép</dc:type>
    <dc:format>jpg</dc:format>
    <dc:format>színes</dc:format>
    <dcterms:extent>magassága: 31,2 cm szájátmérő: 2,9 cm szélesség: 23,5 cm
  ⚡ dugóhossz: 4,5 cm</dcterms:extent>
    <dc:language>magyar</dc:language>
    <dc:rights>Kutatási engedéllyel</dc:rights>
    <dc:rights>CC BY-NC-ND</dc:rights>
    <dc:rights>Herman Ottó Múzeum</dc:rights>
    <edm:type>IMAGE</edm:type>
  </edm:ProvidedCHO>
  Ⓜ <edm:WebResource rdf:about=
  ⚡ "http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/132550/default/doc_url/5356411_13_
  ⚡ 1.JPG">
  Ⓜ <ore:Aggregation rdf:about="http://mandadb.hu/tart/mcitem/79797">
    <edm:aggregatedCHO rdf:resource="79797"/>
    <edm:dataProvider>Herman Ottó Múzeum – Miskolc</edm:dataProvider>
    <edm:isShownAt rdf:resource="http://mandadb.hu/tart/mcitem/79797"/>
    <edm:hasView rdf:resource=
  ⚡ "http://mandadb.hu/common/file-servlet/document/132550/default/doc_url/5356411_13_
  ⚡ 1.JPG"/>
    <edm:object rdf:resource=
  ⚡ "http://mandadb.hu/mandadb/webimage/7/4/2/7/2/pre_wimage/5356411_13_1.jpg"/>
    <edm:rights>CC BY-NC-ND</edm:rights>
    <edm:rights rdf:resource="http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0"/>
    <edm:provider>MaNDA – Hungarian National Digital Archive and Film Institute
  ⚡ </edm:provider>
  </ore:Aggregation>
</rdf:RDF>

```

1. ábra Egy kulturális örökségi elem (ID 79797) metaadatai XML formátumban.
A feltöltő partnerintézmény a miskolci Herman Ottó Múzeum.

A MaNDA együttműködési modellje

A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet, amely 2011-ben alakult a *Nemzeti Filmarchívum* bázisán, 2012–2013-ban – többek közt a

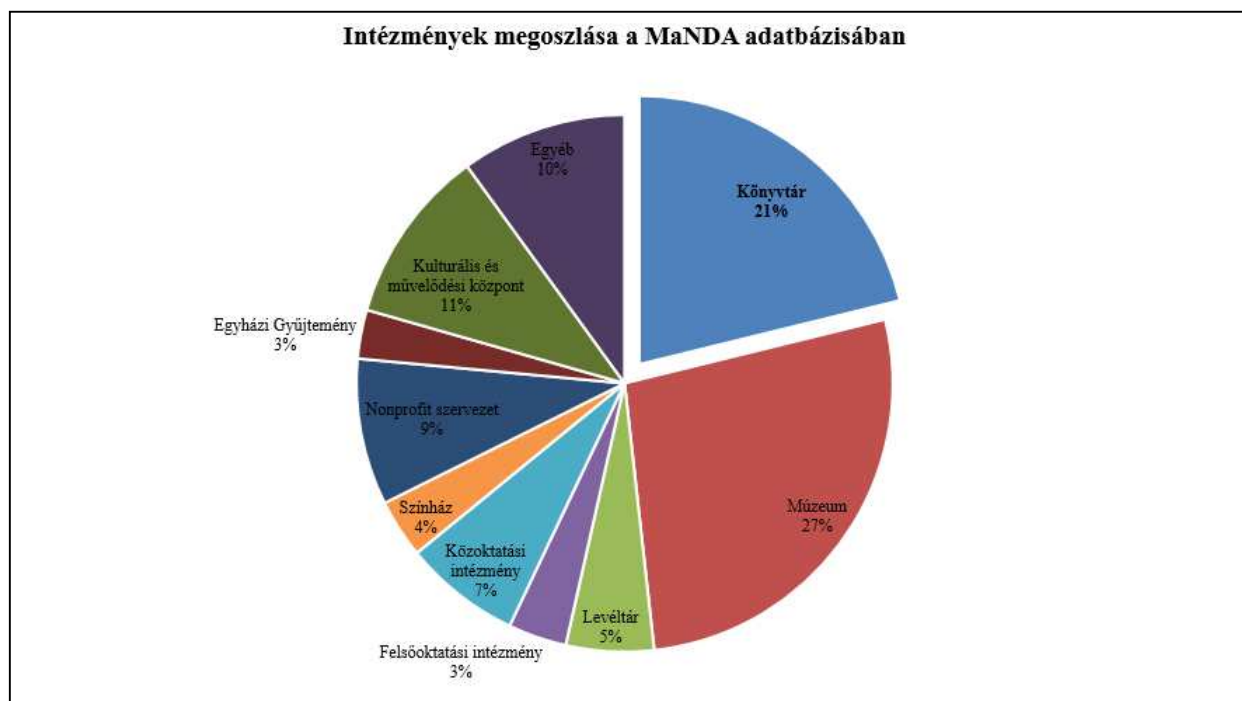
Nemzeti Művelődési Intézet mellett – elsőik között vett részt az *Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Mintaprogramok* működési modelljének kialakításában. A programot a *Nemzeti Művelődési Intézet* (NMI) dolgozta ki, és nyújtotta

be a *Belügyminisztérium*nak. A cél a helyi közösségek megerősítése és a kultúra terjesztése. A kulturális közfoglalkoztatottak olyan feladatokat láthatnak el, amelyekre ma a kistelepüléseken, különösen a hátrányos helyzetű kistelepüléseken nincs humánerőforrás. A közfoglalkoztatott munkatársak országszerte különböző partnerintézményeknél: önkormányzatokban, közgyűjteményekben, illetve nyilvános muzeális vagy könyvtári, levéltári (alapítványi, egyházi) gyűjteményekben, kulturális feladatokat ellátó intézményekben, civil és művészeti szervezetekben dolgoznak heti negyven órában. A MaNDA által koordinált és sikeresen zárult, 2012–2013 folyamán megvalósult kisebb mintaprogramok után 2013. november 1-jén indult el 900 fővel az első *Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Program*. A második program 2014. június 1-jén kezdődött, eredetileg 2014. november végi határidővel, azonban a program hosszabbítás után 2015. február utolsó napjáig tartott, amelynek során országosan közel 500 fő részvételével, 24 település 90 (a 2014-es programban 160) kulturális partnerintézményében, közel 400 digitalizáló eszközzel – az apró helyi, helytörténeti gyűjteményektől a legnagyobb közgyűjteményekig – folyt digitalizálás, kulturális adatfeldolgozás.¹³ A harmadik és a jelenlegi (2017. február végéig tartó) negyedik közfoglalkoztatási programban szintén közel 500 fő és 90 intézmény vett illetve vesz részt. A kezdetben félévenként,

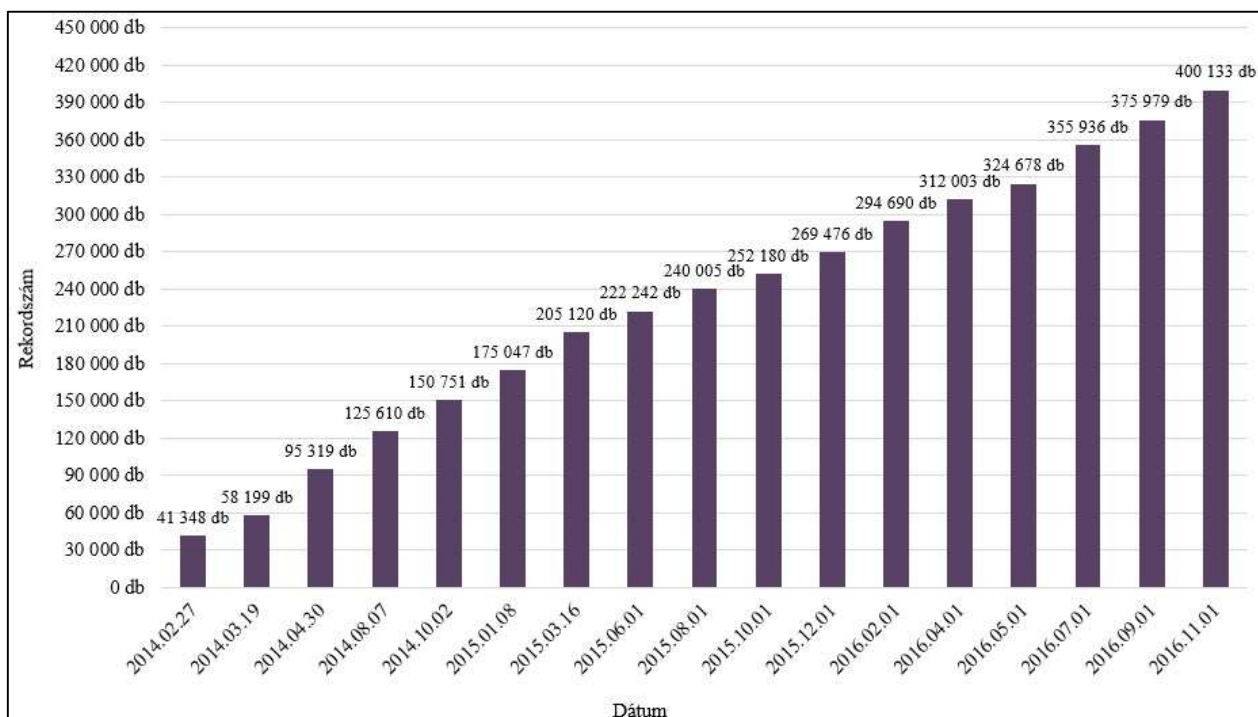
jelenleg évenként meghirdetett közfoglalkoztatási programok újabb ciklusának kezdetekor a lebonyolítók pályáznak a Belügyminisztériumnál a közfoglalkoztatás keretösszegére, ez az összeg határozza meg az adott közfoglalkoztatási program alatt a közfoglalkoztatottak létszámát. A szerződéseket az intézményekkel a tárgyév márciusától a következő év február végéig kötik. A programba az intézmények saját jelentkezés alapján lépnek be, és igényelnek bizonyos létszámot. A MaNDA és az intézmények között kétoldalú – önkormányzati koordináció esetén háromoldalú – szerződések jönnek létre, melyeknek része a program során létrehozott, és a MaNDA Központi Adatbázisába feltöltött, digitális kulturális javakkal kapcsolatos jogi rendelkezések megtétele (erről alább még részletesen szólunk). A szerződések kötelező melléklete a munkaterv. A szerződő intézmények saját hatáskörben döntenek el, mely gyűjteményrészüket digitalizálják a program keretében.

2013-tól kezdődően 170 – volt és jelenlegi – partnerintézmény adta közre digitalizált dokumentumait adatbázison keresztül, az *Országos Kulturális Digitalizációs Közfoglalkoztatási Program* segítségével (2. ábra).¹⁴

Az adatbázisban jelenleg 403 926 rekord és 6 420 478 metaadat található (3. ábra).¹⁵

2. ábra Aktív rekordok megoszlása feltöltő intézménytípusonként

3. ábra MaNDA adatbázis aktív rekordjainak növekedése

Jogkezelés

A MaNDA és a partnerintézmények között létrejövő szerződések kötelező része – az *Europeana Data Exchange Agreement (DEA)* c. dokumentumának mintájára kialakított – jognyilatkozat. A dokumentum aláírásával az intézmények hozzájárulásukat adják a MaNDA által közvetített Europeana-exporthoz; valamint felelősséget vállalnak, hogy digitalizálásra és közzétételre csak jogosult, vagy rendezett jogállású tartalmakat választanak ki. Fontos kiemelni, hogy a MaNDA nem vonja magához a keletkezett digitális tartalmak jogtulajdonlását. Az adatbázis űrlapján az ún. jogi információk körébe tartozó, alábbi metaadatok közül az első kettő kötelező, a harmadik kitöltése ajánlott, és ezeket a feltöltő intézmény adja meg: **Licenc**: a digitalizált dokumentum, a digitális mű felhasználását hivatalosan engedélyező vagy korlátozó szabály; a **Jogtulajdonos** – az a személy esetleg intézmény, aki/amely a dokumentum tulajdonjogai felett rendelkezik, illetve szerzői vagy jogkezelői joggal bír; valamint a **Hozzáférési jog** meghatározása: információ arról, hogy az eredeti dokumentum, tárgy milyen feltételekkel, ingyenesen vagy díjszabással érhető el, illetve tekinthető meg az adatszolgáltató intézményben.

A MaNDA jelenleg tizenhárom, különböző licenctet alkalmaz az adatbázisban, ezek közül kilenc – *The Public Domain Mark (PDM)*; *Out of copyright - non commercial re-use (OOC-NC)*; *The Creative Commons CC0 1.0 Universal Public Domain Dedication (CC0)*; *Creative Commons - Attribution (BY)*; *Creative Commons - Attribution, ShareAlike (BY-SA)*; *Creative Commons - Attribution, No Derivatives (BY-ND)*; *Creative Commons - Attribution, Non-Commercial (BY-NC)*; *Creative Commons - Attribution, Non-Commercial, ShareAlike (BY-NC-SA)*; *Creative Commons - Attribution, Non-Commercial, No Derivatives (BY-NC-ND)* – a *Creative Commons (CC)*¹⁶ elnevezésű, nemzetközi szervezet licence, a másik négy pedig – *Rights Reserved - Free Access*; *Rights Reserved - Paid Access*; *Orphan work*; *Unknown* – az Europeana ajánlása.¹⁷

Adatbázis-gondozás

A közfoglalkoztatási programok kezelésében a munkaügyi jellegű ügyintézőkhez szükséges infrastruktúra, illetve az ezeket bonyolító szervezeti egységek, dokumentumok 2012–2013 között alakultak ki a MaNDA-ban. Az ügymenet kiépülése után, 2014-ben – többségében – könyvtár-informatikus szakemberek alkalmazásával létrejött a *Kuta-*

tási és Fejlesztési Főosztály (jelenleg *Digitális Gyűjtemények Főosztálya*)¹⁸. A főosztályon készültek azok a segédanyagok, tájékoztatók is – pl. *MaNDA Kisokos; Útmutató a 3DSOM programhoz 2.0; Szerzői jogi tájékoztató; PDF fájlok tömörítése, konvertálása; OCR használati útmutató; Módszertani segédlet digitalizálási projekthez* –, amelyeket a szerződéskötések alkalmával a hivatalos dokumentumok mellékleteként küldenek ki a partnereknek, biztosítva ezzel a MaNDA szakmai koordinálását és irányítását. A főosztály nem kezel szerződéseket, illetve nem folytat munkaügyi jellegű ügyintézés; feladatai közé a MaNDA adatbázis tartalmi gondozása – metaadatok javítása; a feltöltött digitális fájlok szerkesztése, javítása; az intézményekkel való kapcsolattartás (Help Desk); stb. – tartozik. A Help Desk csoport folyamatos telefonos és elektronikus (e-mail) kapcsolatot tart a MaNDA partnerintézményeivel, ennek során a munkatársak segítséget nyújtanak az ott dolgozó közfoglalkoztatott kollégáknak és vezetőiknek az adatbázis használatával és a feltöltésekkel kapcsolatban. Az adatbázis gondozásán túl egy állandó és egy külsős munkatárs a metaadatok, illetve tartalmi összefoglalók angol fordításában működik közre. 2014 júniusától kezdve 2015 végéig a főosztály 11 fős létszámmal dolgozott.

Fejlesztések

A MaNDA-ban 2014 és 2016 között két fontos fejlesztés készült el: az Europeana felé történő adatexport, valamint a kereső felület és portál kialakítása.

Europeana-export¹⁹

A MaNDA egyik alapfeladatát²⁰, az Europeana felé történő exportot 2014 júniusától látta el, kezdetben FTP-szerveren keresztül. Az OAI szabványon alapuló adattovábbítás 2015 őszére valósult meg. A 2015. első félévéig működtetett manuális adatexport-felület a rendszeren kívüli nyilvántartásként növelte az adatvesztés és/vagy az inkonzisztencia veszélyét. Emellett az intézmények sem kaptak megfelelő információt arról, hogy mely elemek jelentek már meg az Europeana oldalain.

A nemzetközi információcsere gyakorlatában létező szabványos, automatizált adatgyűjtési megoldás – mely az *Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting (OAI-PMH)* protokollon alapul – lényegi pontjai:

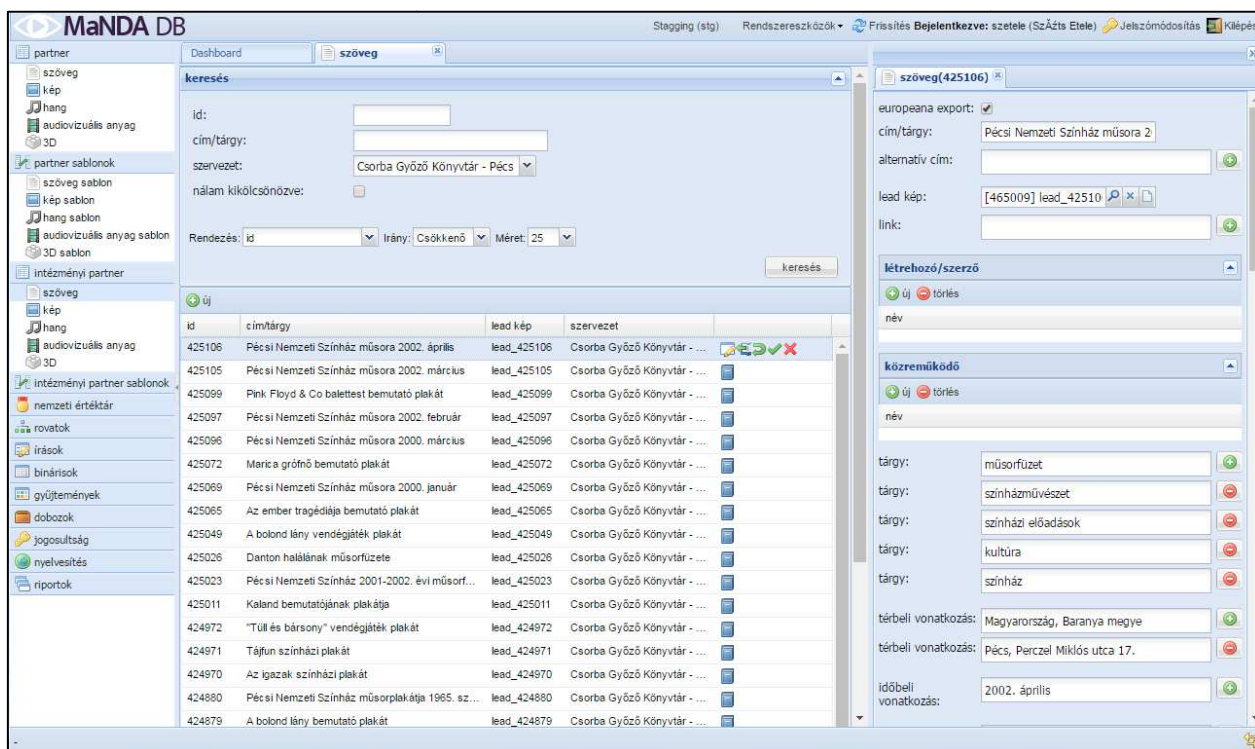
1. Az adatgyűjtést az Europeana kezdeményezi egy alkalmazás segítségével.
2. A MaNDA mint adatszolgáltató szintén egy alkalmazást – egy nemzetközileg széles körben elterjedt, nyílt forráskódú rendszert, a REPOX²¹-ot – működtet, amely alkalmazás az OAI-PMH protokollnak megfelelően válaszol az Europeana felől jövő kérésekre.

A megoldás bevezetéséhez²² szükség volt egy OAI-szerver üzembe állítására; a REPOX (v2.3.7 verzió) keretrendszer telepítésére, beállításainak elvégzésére; a MaNDA adatbázisának összekapcsolására az előbbi alkalmazással; valamint a MaNDA adatbázison belül a jogosultsági szintek megfelelő szétválasztására. Az exportálás menetét ugyanis kezdetben mindenképpen a MaNDA-n belüli folyamatként kellett elképzelni, hogy az egyszer már exportált rekordok esetleges módosításait, vagy éppenséggel törlését, illetve mindezek hatását az exportált rekordok felülíródására és újbóli exportjára kontrollálni lehessen.

A MaNDA adatbázisában ki kellett alakítani minden kulturális gyűjteményi elemnél (*Cultural Heritage Object – CHO*) egy Europeana exportmezőt (checkbox), melynek értékét csak „Manda, szerkesztő” és a „rootMaNDA” szerepkörű felhasználó változtathatja. Ha ez a jelölő „igaz” értékű, az elem exportálható az Europeana felé (4. ábra).

Minden közgyűjtemény a szerkesztői felületén riport segítségével lekérdezheti a minősített elemeket. MaNDA jogosultsággal az összes partnerintézmény rekordja látható – akár együttesen, akár intézményi bontásban –, míg az exportra minősített anyagot az elem tulajdonosa már nem módosíthatja.

Ugyanakkor a fejlesztések előfeltétele volt a MaNDA adatbázis rekordjaiból XML formátumú fájlokat előállító XSL fájl – régebb óta felvetett – javításainak elvégzése is (például a lead képek beillesztése *<edm:object>* tagek közé; a „bejelentkezett felhasználó” szerepkör-beállítása mellett a rekordokban az XML publikáció ne tartalmazza a binárisok linkjét; a leltári számok inentől kezdve kerültek bele az XML-ekbe, *<dc:identifier>* tagek közé, „Inventory number” előtaggal; az *<edm:rights>* elem az Europeana megfelelő oldalán feltüntetett jogi kategóriák URL-jét tartalmazza; valamint több bináris esetén az első elem *<edm:isShownBy>*, a többi *<edm:hasView>* tagek közé került.)

4. ábra Az Europeana- export jelölésére szolgáló mező (checkbox) csak a megfelelő jogosultsággal rendelkező munkatársak űrlapján jelenik meg

Mikor a MaNDA Adatbázisának szerkesztőfelületén készre jelentünk egy rekordot, a rekord metaadataiból először egy EDM XML fájl generálódik a szerveren, mely a megfelelő mappaszerkezetben eltárolódik. A REPOX működéséhez szükség van az adatbázis-szerveren egy *full* és egy *incremental* mappa definiálására, melyek a következő adatbegyűjtés során az OAI-szerver felől elérhetővé válnak. Ha a tételt előbb exportra küldjük, és így jelentjük készre, a generált XML fájl – a fentiekén kívül – a *full* és az *incremental* mappákba is be lesz másolva.

A két mappa eltérő tulajdonságokkal rendelkezik. Míg a *full* mappában megtalálható a tesztfelületen exportra küldött összes tétel XML fájlja, addig az *incremental* mappából az exportra jelölt rekordok bizonyos időközönként (nagyjából egynapos periódust követően) törlődnek. A mappa így mindig az egy adott napon (pontosabban a legutóbbi törlés időpontjától a következő törlés időpontjáig terjedő időszakban) exportra jelölt rekordokat tartalmazza.

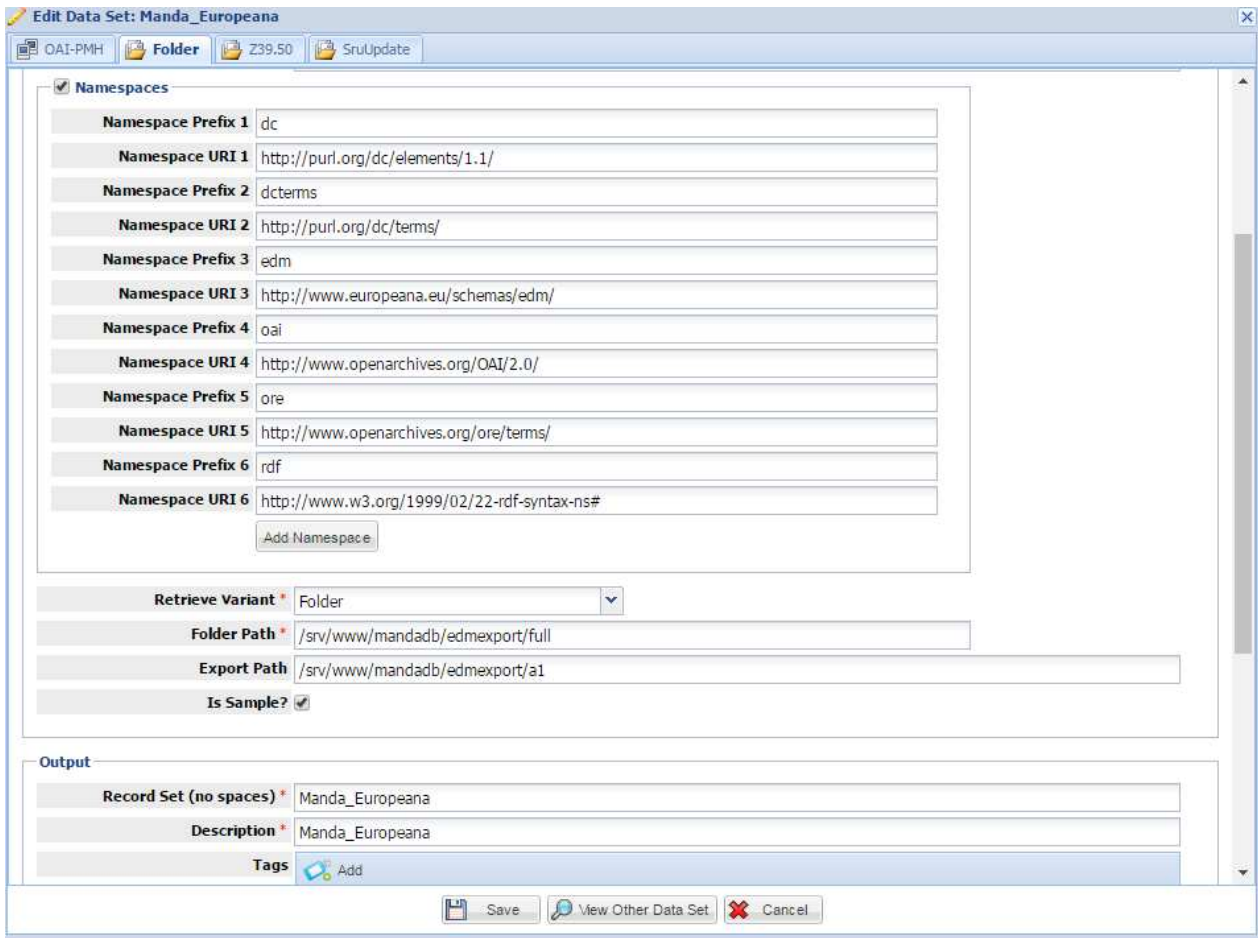
A REPOX-ban lehetőség van beállítani, hogy az *ingestet*, vagyis az OAI-szerverre történő beolvasást melyik mappából kívánjuk elvégezni. Ha a

folyamatok ellenőrzése révén bizonyosak vagyunk benne, hogy az elmúlt időszakban exportra jelölt tételekben nem történt módosítás (esetleg a rekord törlése), akkor elegendő az *incremental* mappából lefuttatni a beolvasást, ez a módszer a folyamatot – nagyszámú rekord esetén – mindenképpen hatékonyabbá teszi idő- és erőforrás-felhasználás szempontjából. Amennyiben a két beolvasás közötti időben módosítások történtek az exportra jelölt állományban, le kell futtatni a „*full ingestet*”, ezáltal biztosítva az adatbázisban és az OAI-szerveren exportra jelölt adathalmaz konzisztenciáját. Ekkor már csak azok a fájlok töltődnek be a *Data Set*-be, melyek az *ingest* pillanatában ténylegesen exportra vannak jelölve a szerkesztőfelületen (5., 6., 7. ábra).

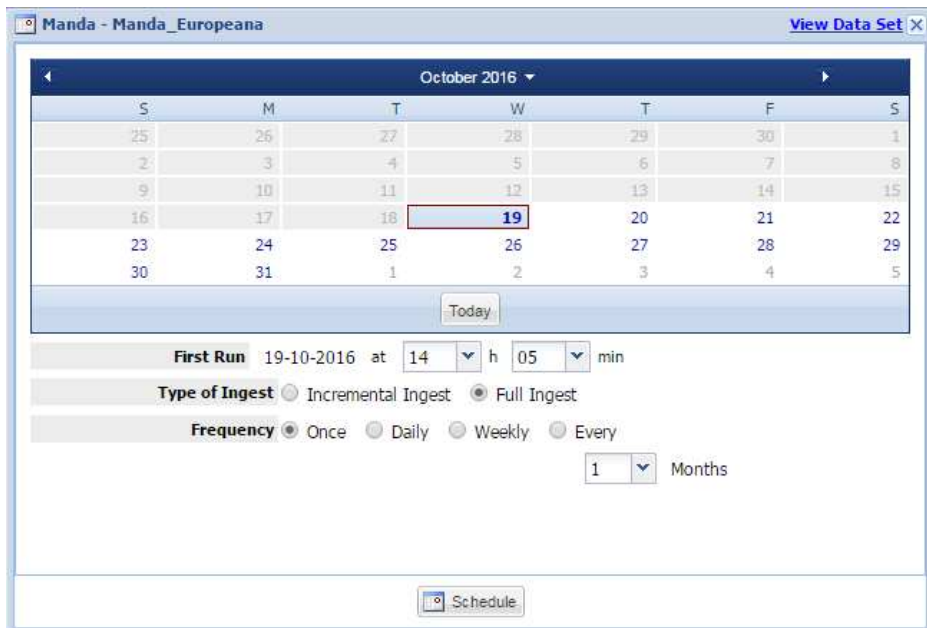
Portál és kereső fejlesztése

A MaNDA adatbázisához kapcsolódó másik nagy fejlesztés a portál és keresőfelület átadása volt 2016 júniusában.

Az immár reszponzív dizájnt kapott portál kezdőoldalán – <http://mandadb.hu/> – (8. ábra) egy tematikus *nyitóoldal* jelenik meg, ahol az adatbázis tar-

5. ábra Az OAI-szerveren a REPOX alkalmazásban beállítható az ingest útvonala

6. ábra Full ingest beállítása a REPOX alkalmazásban

Name	Size	Changed	Rights	Owner
..		2015.08.07. 13:49:26	rwxf-x---	0
incremental		2015.09.02. 11:20:48	rwxf-xr-x	2012
full		2015.09.01. 17:03:22	rwxf-xr-x	2012
export		2015.08.12. 10:59:34	rwxf-xr-x	2012
20140530093233		2015.06.18. 11:07:15	rwxf-xr-x	2012
20140530093127		2015.06.18. 10:37:44	rwxf-xr-x	2012
20140612091056		2014.06.12. 9:10:56	rwxf-xr-x	2012
20140530093051		2014.05.30. 9:30:51	rwxf-xr-x	2012
20140530092756		2014.05.30. 9:27:56	rwxf-xr-x	2012
20140530092716		2014.05.30. 9:27:16	rwxf-xr-x	2012
20140530092643		2014.05.30. 9:26:43	rwxf-xr-x	2012
20140530092540		2014.05.30. 9:25:40	rwxf-xr-x	2012
20131112121935		2013.11.12. 12:19:35	rwxf-xr-x	2012
20131112103904		2013.11.12. 10:39:04	rwxf-xr-x	2012
20131112102316		2013.11.12. 10:23:16	rwxf-xr-x	2012
20131112102303		2013.11.12. 10:23:03	rwxf-xr-x	2012
20131112100920		2013.11.12. 10:22:23	rwxf-xr-x	2012
20131112100907		2013.11.12. 10:09:07	rwxf-xr-x	2012

7. ábra A MaNDA munkatársai WinSCP alkalmazás segítségével érték el a full és incremental mappákat (tesztfelület)

talmához kapcsolódó tematikus cikkek, ún. „virtuális kiállítások” jelennek meg a felső blokkban. Az itt helyet kapott öt írás *diavetítés*ként (carousel, slideshow) van kiemelve. Mivel a tartalom hetente változik, a középső blokkban helyet kapott egy *Virtuális kiállításaink* című „archívum” is, a régebbi írások elérhetővé tételére. A középső blokk statikusabb írásai után az oldal alsó hármass blokkjában két linkgyűjtemény – *Hasznos linkek*; *Intézményi partnereink* –, valamint egy, a *Mandarchiv.hu* weboldáról híreket beemelő RSS-doboz kapott helyet. Az oldal láblécében elérhető *Hogyan használd* valójában egy súgó, mely a keresőfelület használatában igazít el. A *Jogi információk* a MaNDA adatbázisának jogkezeléséről, az egyes digitalizált kulturális elemek felhasználhatóságáról, az adatbázisban feltüntetett licencekről, illetve a portálon megjelenő tartalmakkal kapcsolatos rendelkezésekről tartalmaz felvilágosítást.

Az adatbázisban való keresésre már a kezdőlapen lehetőség nyílik közvetlenül a fejléc alatt, a virtuális

kiállítások cikkei felett elhelyezett keresőmező használatával (9. ábra). Ha a keresőmezőbe elkezdjük begépelni a keresni kívánt kulcsszót, a *suggestive search* segítő eszköznek köszönhetően a keresőmező alatt javaslatok jelentek meg. (10. ábra).

A keresőmezőbe írt kifejezéssel az „összes mezőben” kereshetünk; az „összes” azonban – mint ezt a *Hogyan használd* c. súgóból is megtudhatjuk –, nem az adatbázis 41 metaadat-mezőjében keres, hanem ezek közül csak mintegy 28 különböző leíró adatban. Az opció mellett megjelenő nyíl lenyitásával lehetőséget kapunk elsődleges szűkítési szempontok megadására: a keresőkifejezés korlátozódhat csak a címekre, nevekre, tárgyszavakra, földrajzi helyre, valamint évszámra (11. ábra).

Ha a keresőablakba nem írunk keresőkifejezést, és így kattintunk a keresésre, találatként a teljes adatbázis tartalmát megkapjuk.

BELEPÉS ENGLISH

MAGYAR NEMZETI DIGITÁLIS ARCHÍVUM

keresés ebben: összes mező

🔍

Adatbázisunkban 396 271 db rekord és 6 284 448 metaadat található

„Legszebb a sárga...

...Sok-sok levelet e tintával írnék egy kisleánynak, egy kisleánynak, akit szeretek. Krikszkrakszokat, japán betűket írnék s egy kacskaringós, kedves madarat." - írja Kosztolányi Dezső, amikor színes tintákról álmodik. Ha felnézünk az égre, a napot sárgának látjuk, de a nap fényének színe alapvetően fehér, vagyis, mondjuk azt, hogy minden színt tartalmaz, az egész csak a hullámhosszától függ: 565 és 590 nanométer közötti hullámhosszú fényt érzékeljük sárgának.

Virtuális kiállításaink

A digitalizált kulturális tartalmak keresése és böngészése mellett a MaNDA adatbázis tételeiből összeállított, hetente bővülő tematikus virtuális kiállításokat tekinthetnek meg az érdeklődők. Célunk a kiállításokkal az, hogy az adatbázisba feltöltött kulturális tartalmakat olyan új kontextusba helyezve mutassuk be, ahogy azok térbeli, jogi vagy formai tulajdonságaik miatt sosem kerülnének egy kiállítótérbe. A korábbi kiállításainkat e menüpont alatt tekinthetik meg, angol nyelvű verziójukat pedig itt érhetik el.

Az Europeana születése

2001 áprilisában a svéd EU-elnökség idején az akkori 15 tagállam képviselői Lundban megfogalmazták azt az igényüket, hogy a kulturális digitalizálás terén áttörésre van szükség. Egyik legfontosabb téziséük az volt, hogy létre kell hozni egy együttműködési fórumot a kulturális digitalizálás európai dimenzióba helyezése érdekében, és elő kell segíteni az európai digitális kulturális örökség elérhetővé és láthatóvá tételét.

Heti filmajánló a MaNDATéán

László-nap megünneplésére gyűlnek össze a luxusvillában a kisváros gazdasági és politikai hatalmasságai. Minden úgy kezdődik, ahogy máskor, azonban egy incidens megzavarja a férfimulatságot. Andrea barátja kíséretében itt jelenti be, hogy elköltözik otthonról, apja felindultságában lelövi a fiút. A jelenlévők a történetek véletlen balesetként állítják be. A helybeli lap újságírója a fenyegetések ellenére nyomozásba kezd. A Gyertek el a névnapomra című film megtekinthető a MaNDATéán.

Hasznos linkek

- » Europeana
- » Digitális Erőmű
- » Filmhíradók Online
- » Filmkultúra
- » Gramofon Online
- » MaNDA Blog
- » MaNDATéka
- » Nemzeti Filmtörténeti Élménypark

Intézményi partnereink

- » összes intézmény
- » könyvtárak
- » múzeumok
- » levéltárak
- » színházak
- » kulturális és művelődési központok
- » nonprofit szervezetek
- » egyházi gyűjtemények

Mandarchiv.hu

- » Stockholmban lesz Az állampolgár premierje
- » A képregény első 120 éve
- » A rock 'n' roll dédapja
- » 100 éve született Simonyi Károly fizikus
- » Elhunyt Székér András dramaturg
- » Román film készül a magyar hadsereg 1940-es szilágysági vérengzéseiről
- » The Untold Tragedies

IMPRESSZUM
RÓLUNK
HOGYAN HASZNÁLD
JOGI INFORMÁCIÓK
MANDARCHIV.HU

Kövess minket: [f](#) Facebook [yt](#) Youtube

8. ábra A MaNDA adatbázis-portáljának nyitóoldala

9. ábra Nyitóoldal a keresőmezővel

10. ábra Keresés támogatása a *suggestive search* eszközzel

11. ábra Elsődleges szűkítési lehetőségek a keresőablak mellett

Keresés után a *találati oldalra* jutunk, ahol keresésünk eredményét listázva, az egyes tételeket nézőképpel (lead kép, thumbnail), címmel és rövid leírással ellátva kapjuk meg. A felső keresőmező alatt a találatok számát, a lapozást felkínáló sávban a találati oldalak számát kapjuk meg. Az elsődleges halmazból további lehetőségekkel szűkíthetjük a keresést. A nyitóoldalon már látott keresési opció is megismétlődik egy újabb mezőben, felkínálva az „összes mezőben”, „címek”, „nevek” stb. mezőkben történő, további keresés lehetőségét. Ezt kiegészítve bizonyos mezőtartalmak facettásan kiemelve teszik lehetővé a találatok szűkítését, úgy mint *Típus* (a digitalizált dokumentum típusára utalva *szöveg, kép, AV-anyag, hang, 3D*); *Év*; *Intézmény*; *Nyelv*; *Licenc*; *Célközönség*; *Hordozó*. Ezek közül az utolsó három opció alapértelmezésként csukva jelenik meg, az előzők pedig lenyílóan, relevancia szerint rendeződve. A relevancia szerinti rendezés alól kivételt képeznek az évszámok, melyek csökkenő időrendbe rendezve mutatják a találatok számát. (12. ábra)

A halmazból történő választás után a *tételoldalra* jutunk (13. ábra). A tételoldal szélesebb, jobb oldalán a dokumentum címét, alcímét, és egy a dokumentumhoz kapcsolódó szöveges leírást olvashatunk, ezek alatt találjuk a tétel többi metaadatát. A metaadatok megjelenítése – a svéd nemzeti könyv-

tár katalógusában, a LIBRIS-ben alkalmazott megoldás mintájára – blokkosított elrendezést kapott. Az adatokat leíró jellegük, vagy fogalmi rokonságuk alapján csoportosítottuk, és egy-egy címkével tagoltuk. A **Tér és időbeli vonatkozás** blokkon belül kapott helyet a *Térbeli vonatkozás*; *Időbeli vonatkozás*; valamint *Az eredeti tárgy földrajzi fekvése* elnevezésű mező. **Jellemzők** címke alá kerültek a *Hordozó*; *Méret*; *Formátum* mezők adatai; míg a *Jogtulajdonos* és a *Hozzáférési jogok* a **Jogi információk** elnevezésű blokkba kerültek. A címmel egy sorban a dokumentum típusára utaló piktogram látható. A képernyő bal oldalán hangsúlyos helyzetben a nézőkép, a feltöltő intézmény, a kapcsolódó dokumentum piktogramja, a feltöltő intézmény által a dokumentumhoz társított jogi információk, végül pedig a közösségi médiában való megosztásra szolgáló ikonok kaptak helyet. Ha a feltöltő intézmény nevére kattintunk, ez egy újabb keresést generál, mellyel az adott intézmény valamennyi, a MaNDA adatbázisába feltöltött rekordját megkapjuk. A kapcsolódó dokumentum ikonjára kattintva – amennyiben a társított felhasználási jogok lehetővé teszik –, a képernyőn új lapon megnyílik a digitalizált fájl előképe. A licencek szintén aktív linkek, melyek licenctől függően vagy a Creative Commons, vagy az Europeana megfelelő oldalára irányítanak.

12. ábra Találati oldal, további szűkítési lehetőségekkel, és facettás kereséssel

MaNDA
BELÉPÉS ENGLISH

MaNDA
MAGYAR NEMZETI DIGITÁLIS ARCHÍVUM

keresés ebben:

összes mező

keresés

🔍

Adatbázisunkban 396 362 db rekord és 6 285 957 metaadat található

„Csak egy nap a világ...”

Balogh Gyöngyi – Király Jenő

A magyar film műfaj- és stílustörténete
1929–1936

"Csak egy nap a világ..."

A magyar film műfaj- és stílustörténete 1929-1936

Az "egy nap a világ" hangulat alapvető szerepet játszik a jellegzetes filmformák genesisében. A vizsgált időszak a magyar filmjeinek a kor ideológiáját, mentalitását tükröző alaphangulata nagy szerepet játszik a filmek nemzetközi sikerében, ma is élő hatásában, feltűnő és a filmtörténetben szinte páratlan örökifjúságában. A kötet egyetemi és főiskolai filmtudományhoz javasolt tankönyv. A borítón Muráti Lili.

„The world is one day” atmosphere plays a basic role in the genesis of typical film forms. The base tone that reflects the ideology and mentality of the Hungarian films in the examined period play a great role in the international success of films, in their live influence and their striking and unique agelessness in film history. The volume is advised for university and college film education. Lili Muráti is on the cover.

CÍM(EK), NYELV

kapcsolat	A magyar játékfilm története a kezdetektől 1990-ig
kapcsolat	A film szimbolikája
nyelv	magyar

TÁRGY, TARTALOM, CÉLKÖZÖNSÉG

tárgy	filmművészet
tárgy	filmesztétika
tárgy	filmkritika, elemzés
tárgy	filmográfia
tartalomjegyzék	1. Fényimádat és árnykultusz egy ezredvégi századelőn 2. Hazai és külföldi rejtelmek (Három krimikísérlet) 3. A társadalomkritikai komédia kezdetei

teljes tartalomjegyzék

SZEMÉLYEK, TESTÜLETEK

létrehozó/szerző	Király Jenő, Balogh Gyöngyi
kiadó	Magyar Filmintézet

INTÉZMÉNY

Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet - Budapest

DOKUMENTUM

📄

LICENC

CC BY-NC-ND

MEGOSZTÁS

f
p
t
t

13. ábra MaNDA adatbázis találati oldal (ID 399269) Feltöltő intézmény a MaNDA szakkönyvtára

A licencek említésénél érdemes megjegyezni, hogy a különböző, magyarországi digitális könyvtárak, gyűjtemények, adatbázisok gyakorlata ezen a téren meglehetősen eltérő, mind a vonatkozó jogi információ elhelyezését, mind képi (logóhasználatbeli) megjelenítését illetően. A MaNDA által követett gyakorlat az Europeana által kialakított szelvényben, egységes piktogramokkal, következetesen

a digitális dokumentummal szoros kapcsolatban tünteti fel a licenceket. A Creative Commons szigorúbban megköti az általa közzétett CC licencek közzétételét: a linkeknek az eredeti CC licenc oldalára kell mutatniuk, hacsak nem áll rendelkezésre hivatalos fordítás az adott nyelven, valamint szabályozzák a logóhasználatot is, melyek legfeljebb színárnyalatban térhetnek el az eredeti feke-

te-fehértől.²³ Az Europeana által kialakított licenck esetében nincs ilyen szigorú megjelenítési előírás. A MaNDA portálja azonban – hazai viszonylatban talán úttörőként – igyekezett képileg, strukturálisan egységes, következetes, és a felhasználók által jól követhető gyakorlatot kialakítani.

A portál bármely oldalán a fejlécben található MaNDA-ikonra kattintva a nyitóoldalra juthatunk. A

portálon lehetőség van nyelvválasztásra is. A tartalmak – mind a nyitóoldal cikkei, mind a portál feliratai, mind pedig a metaadatok elnevezése, illetve a facettás keresés alapjául is szolgáló mezők mezőtartalmi – angol nyelvű változatban is elérhetők. (14. ábra) A portálhoz akadálymentesített változat is készült vakok és gyengénlátók számára. (15. ábra)

The screenshot shows the MaNDA (Hungarian National Digital Archive) website interface. At the top, there is a search bar with the text "search in: all fields" and a search button. Below the search bar, it states "There are 396 362 records and 6 285 957 metadata in our database". The main content area features a book cover for "Csak egy nap a világ..." by Balogh Gyöngyi - Király Jenő, with the subtitle "A magyar film műfaj- és stílustörténete 1929-1936". To the right of the cover, the title is displayed in large text, followed by a detailed English description of the book's content and its significance in Hungarian film history. Below the description, there are sections for "TITLE(S), LANGUAGE", "SUBJECT, CONTENT, AUDIENCE", and "CREATORS, CONTRIBUTORS". The "TITLE(S), LANGUAGE" section lists relations and language. The "SUBJECT, CONTENT, AUDIENCE" section lists subjects like "filmművészet" and "filmesztétika", and a table of contents with three items. The "CREATORS, CONTRIBUTORS" section lists the creator as Király Jenő, Balogh Gyöngyi and the publisher as Magyar Filmintézet. On the left side of the page, there are sections for "ORGANIZATION" (Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet - Budapest), "DOCUMENT" (with a document icon), "LICENCE" (CC BY-NC-ND), and "SHARE" (with social media icons for Facebook, Pinterest, Twitter, and Tumblr).

14. ábra MaNDA adatbázis angol nyelvű találati oldal (ID 399269) Feltöltő intézmény a MaNDA szakkönyvtára

english Vissza az eredeti stílushoz

Felhasználónév Jelszó Belépés

MaNDA Magyar Nemzeti Digitális Archívum

keresés ebben:
összes mező

összes mező címek tárgyak nevek korok helyek

keresés

Keresés

Adatbázisunkban 396 362 db rekord és 6 285 957 metaadat
található

"Csak egy nap a világ..."

15. ábra MaNDA adatbázis akadálymentesített találati oldala (ID 399269).
Feltöltő intézmény a MaNDA szakkönyvtára

Fejlesztési tervek

Az eddig ismertett fejlesztések szerves folytatása lett volna a tömeges import lehetőségének kialakítása, vagyis az egyes intézményi IKR-ekből a különböző formátumú rekordok közvetlenül importálhatóvá válnának az adatbázisba, tehát a Dublin Core-konverzió és a MaNDA adatbázisába való import egyetlen folyamattá váljon. A feladat előzetes felmérése alapján azonban az is körvonalazódott, hogy a hagyományos könyvtári adatszerkezetek (a Magyarországon elterjedt MARC-ok) nem tartalmazzák a jogi adatmezőket, valamint több olyan intézményi rendszer is van, ahol a metaadatok és a digitális fájlok összekapcsolása nincs rekordszinten biztosítva. Ezeket az információkat tömeges feltöltés esetén is utólag kell a rekordokhoz rendelni.

Jelenlegi ismereteink alapján bizonytalan, hogy erre a fejlesztésre – a MaNDA keretein belül – sor fog-e kerülni.

Tanulságok

A MaNDA működése az országos, tömeges digitalizálás 2013 és 2016 közötti megvalósításával

nagyon sok tanulságot is felszínre hozott, melyekről mindenképpen érdemes szót ejteni.

A **könyvtárak** esetében a digitalizálandó anyag kiválasztásában nagyon erős korlát a *szerzői jog* szem előtt tartása. Azok az intézmények tudnak hatékonyan élni a program adta lehetőségekkel, ahol vagy könyvtörténeti jellegű, „régí” gyűjteményeket őriznek, illetve ahol nincs régi gyűjtemény, ott a helytörténeti anyag kerülhet előnybe a digitalizálás során. A régészeti, természettudományos stb. gyűjteményekkel rendelkező **múzeumok** gyűjteményeik nagyobb hányadát tudják digitalizálni, kivéve persze az olyan képzőművészeti, fotó stb. gyűjteményrészeket, ahol a szerzői jog szintén korlátot jelent. A **levéltáraknak** általában azt kell mérlegelniük, mely anyagrészek elég régiek ahhoz, hogy ne sértsék a *személyiségi jogot*, ugyanakkor számot tarthatnak a közönség érdeklődésére. Ezek a körülmények pedig nagyban meghatározzák, hogy egy adott intézmény tud-e megfelelően élni a digitalizálási program lehetőségeivel.

2014 őszén a MaNDA munkatársai személyes látogatást folytattak országszerte a csatlakozott intézményeknél.²⁴ Ezeknek a látogatásoknak tanulsága volt, hogy nagyon sok intézményben **több félelven átívelő digitalizálási munka kezdődött**

el. Több tízezres tételszámú gyűjteményrészek digitalizálása, metaadatolása akkor tekinthető sikeresnek, ha nem csak egy töredéke készül el, tehát szükségesnek mutatkozott a félévesre tervezett programok központi meghosszabbítása.

A közfoglalkoztatási programban részt vevő intézmények jelzései alapján igény lett volna program rendelkezésére bocsátott *eszközpark bővítésére*. Bizonyos gyűjteményegységek méreteiknél, formátumuknál fogva nem digitalizálhatók egyszerű, irodai A4-es vagy A3-as síkágys szkennerrel segítségével: ami alkalmas fényképek, aprónyomtatványok digitalizálására, az nem feltétlenül alkalmas a múzeumokban ugyancsak nagy számban előforduló könyvek, albumok és egyéb, terjedelmesebb dokumentumok feldolgozására. Ugyanakkor megemlítendő, hogy főleg a vidéki, kisebb intézmények szempontjából, ahol az eszközellátottság az országos szint alatt marad, hasznát látták a MaNDA által biztosított eszközöknek.

Szintén meg kell még említeni, hogy a programban való széles körű részvétel arra is rávilágított, hogy regionálisan, illetve generációs szinten a digitális írástudás szintje rendkívül eltérő. A minőségi eredmény feltételezésekor ezzel is számolni kell. Ugyanakkor kétségtelen, hogy számos intézményben jelezték, ha a program nem volna, a jelen helyzetükben nem sok esélyük lenne az intézmény által őrzött kulturális vagy digitális feldolgozására, és szélesebb körben való elérhetővé tételére. A MaNDA vállalkozása tehát ilyen formán mégiscsak országszerte sok helyen elősegítette a digitalizálást.

Mérleg

Ha mérleget kellene vonni a MaNDA 2013 és 2016 közötti tevékenységéről, azt mondhatnánk, hogy noha elmaradt az egységes országos digitalizálási stratégia megteremtése; és az eszközpark differenciált fejlesztésére is szükség lett volna; mindenképpen az **erősségek** közé tartozik, hogy a MaNDA adatbázisa megvalósult; az Europeana-export szabványos alapokra (OAI) került, és kiépült az automatizált folyamatot biztosító infrastruktúrája; a hazai gyakorlatban pedig terjesztette a digitális tartalmakhoz rendelt jogi információk alkalmazását. Az alapítványi, egyházi gyűjteményekben, kulturális feladatokat ellátó intézményekben, civil és művészeti szervezeteknél a MaNDA megjelenéséig jellemzően nem zajlott tömeges és tervszerű digitalizáció. Összességében a MaNDA tevékenysége – mind a részvétel feltételeit illetően,

mind informatikai értelemben – fontos tanulságokkal szolgált és, valamint – a fentebb mondottakkal egyetemben – országszerte sok helyen elősegítette a digitalizálást.

Hivatkozások

- ¹ A cikk a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 48. vándorgyűlésén (Veszprém, 2016. július 8.) elhangzott előadás szerkesztett változata. Az előadók a fejlesztésekért felelős korábbi vezető (Vass Johanna), valamint az újonnan megbízott főosztályvezető (Szűts Etele) voltak.
- ² Mára sajnos nem elérhető a dokumentum.
- ³ [KATALIST] MaNDA. Ivan Horvath ivan at elte.hu, 2011. Dec. 7. URL: <https://listserv.niif.hu/pipermail/katalist/2011-December/024956.html>; [KATALIST] MANDA monda. Mosonyi László, 2011. Dec. 9. URL: <https://listserv.niif.hu/pipermail/katalist/2011-December/024980.html>; [KATALIST] MANDA monda. Horvath Sandor Domonkos, dr., 2011. Dec. 9. URL: <https://listserv.niif.hu/pipermail/katalist/2011-December/024981.html>; stb. [Hozzáférések: 2016. október 15.]
- ⁴ A MANDALAT-TERV. Konferencia a magyar digitális kulturális örökség jövőjéről. Petőfi Irodalmi Múzeum, Díszterem. 2012. február 23. URL: <http://www.leveltaros.hu/sites/default/files/Mandala.pdf> [Hozzáférés: 2016. október 15.]
- ⁵ „Egy Mandalat bánt engemet” címmel. Országos Széchényi Könyvtár, 2012. április? <https://videotorium.hu/hu/channels/700/egy-mandalat-bant-engemet> [Hozzáférés: 2016. október 15.]
- ⁶ BÁNKI Zsolt István: Felelet a Mandalatra. [A 2012. évi NETWORKSHOP konferencián, Veszprémben tartott vitadélután felvezető előadásának szerkesztett változata] In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 59. évfolyam, 8. szám (2012) URL: http://tmt.omikk.bme.hu/show_news.html?id=5674&is_sue_id=540 [Hozzáférés: 2016. október 15.]
- ⁷ „Egy MaNDALAT bánt engemet”. In: Agrárkönyvtári Hírvilág, 19. évfolyam, 3. szám (2012) URL: http://www.omgk.hu/AH2012/3/cikkek/egy_mandalat_3.htm [Hozzáférés: 2016. október 15.]
- ⁸ Mivel a szerzők 2014 nyara óta dolgoztak a MaNDA-ban, elsősorban a 2014 és 2016 között folyt munkálatokról tudnak részletesen számot adni.
- ⁹ A MaNDA állandó szakértője többek között Joanna Potega, jelenleg a varsói Maria Grzegorzewska Academy of Special Education központi könyvtárának igazgatóhelyettese.

<http://pro.europeana.eu/networkpartner/joanna-potega>; <http://www.goldenline.pl/joanna-potega/> [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.]

- ¹⁰ Europeana Semantic Elements : Specification and Guidelines : 14/07/2013.

http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professiona/Share_your_data/Technical_requirements/ESE_Documentation/Europeana%20Semantic%20Elements%20Specification%20and%20Guidelines%202014%20July%202013.pdf [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.]

- ¹¹ Definition of the Europeana Data Model v5.2.7: 25/04/2016.

http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professiona/Share_your_data/Technical_requirements/EDM_Documentation/EDM_Definition_v5.2.7_042016.pdf, valamint <http://pro.europeana.eu/page/edm-documentation> [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.]

- ¹² Europeana Data Model – Mapping Guidelines v2.3: 25/04/2016. p. 7.

http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professiona/Share_your_data/Technical_requirements/EDM_Documentation/EDM_Mapping_Guidelines_v2.3_042016.pdf

http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professiona/Share_your_data/Technical_requirements/EDM_Documentation/EDM_Mapping_Guidelines_v2.3_042016.pdf [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.]; valamint Definition of the Europeana Data Model v5.2.7. p. 8. http://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professiona/Share_your_data/Technical_requirements/EDM_Documentation/EDM_Definition_v5.2.7_042016.pdf [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.]

- ¹³ Adatok forrása: UJVÁROSSY Andor: MaNDA Sajtóanyag közfoglalkoztatás 2013-14. Budapest, 2013.

- ¹⁴ A cikk leadásakor, 2016 novemberében érvényes adat.

- ¹⁵ 2016. november 11-i állapot. <http://mandadb.hu/>

- ¹⁶ A licencekről. URL: <https://creativecommons.org/licenses/> [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.]

- ¹⁷ Available rights statements. URL: <http://pro.europeana.eu/page/available-rights-statements> [Hozzáférés: 2016. szeptember 15.] (Megjegyzendő, hogy az Europeana változtatást tervez a különböző licencek használatában, erre majd a maga idejében érdemes külön híradásban kitérni.)

- ¹⁸ Főosztályvezetője 2014. március és 2016. február között Képes Gábor volt.

- ¹⁹ Az Europeana-export c. fejezet szövege erősen támaszkodik a fejlesztés során keletkezett különböző

tesztdokumentációkra. A Deltha Kft. részéről a fejlesztésben Dringó Béla portálfejlesztési igazgató volt a partnerünk. A Digitális Adatszolgáltatási Osztály munkatársai voltak a teszt idején: Sirhán Bálint; Szüts Etele, Zsigmond Eszter, Vass Johanna.

- ²⁰ „Nemzeti aggregátorként ellátja a nemzeti kulturális értékek digitális formátumainak és a hozzájuk tartozó metaadatoknak az összegyűjtését és az Europeana felé történő exportálást” MaNDA Alapító Okirata, Budapest, 2015. p. 2.

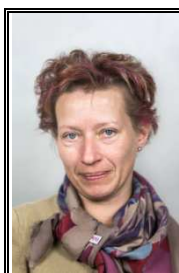
- ²¹ A REPOX dokumentációja elérhető: <http://rebox.sysresearch.org/doc/usingrebox.html>; valamint <https://github.com/europeana/REPOX> [Hozzáférés: 2016. október 15.]

- ²² Mivel ismereteink szerint a magyarországi szakirodalomban eddig részletesen nem ismertették az alkalmazott eljárást, érdemesnek tartjuk részletesebben is foglalkozni a kialakított mechanizmussal.

- ²³ Creative Commons. Policies. URL: <https://creativecommons.org/policies/#trademark> [Hozzáférés: 2016. november 8.]; Creative Commons. Frequently Asked Questions. May I use the Creative Commons logo and buttons? URL: <https://creativecommons.org/faq/#about-cc> [Hozzáférés: 2016. november 8.]

- ²⁴ V.ö.: Képes Gábor: Digitalizálás országszerte. URL: http://mandarchiv.hu/cikk/3627/Digitalizalas_orszagszerte,%202015.01.16 [Hozzáférés: 2016. 11. 08.]; Képes Gábor: Egy közös "felhőbe" kerül a magyar kulturális örökség adatbázisa. In: Múzeumcafé, 9. évf. 47. sz. (2015) p. 38-40.

Beérkezett: 2016. XI. 16-án.

Vass Johanna
könyvtárvezető,
Magyar Művészeti Akadémia
Titkársága.
E-mail: vass.johanna@mma.hu

Szüts Etele
a Magyar Nemzeti Digitális Archívum
és Filmintézet
mb. főosztályvezetője.
E-mail: szuts.etele@mandarchiv.hu

A szövegbányászat megjelenése a könyvtár- és információtudományi szakirodalomban

A szövegbányászat egyike azoknak a gyorsan fejlődő tudományterületeknek, amelyek segítik az információ kinyerését rendezetlen adathalmazokból. A terület multidiszciplináris módszereit egyaránt alkalmazzák a nyelvészet, a könyvtár- és információtudomány, a számítástudomány, a műszaki tudományok és az élettudomány kutatói. Könyvtári szakemberek elsősorban bibliometriai kutatásaikhoz hasznosítják a szövegbányászat eszköztárát. A Web of Science adatbázis alapján 1999 és 2013 között több mint 36 ezer tanulmány foglalkozott szövegbányászattal. Ezen belül a legtöbb írás az informatika, mérnökinformatika, bioinformatika, biokémia területén született. A Web of Science-ben a megadott időszakban 987 szövegbányászati tanulmány található a könyvtár- és információtudomány területén. Az adatbázis alapján a szövegbányászat alakulásának időbeli áttekintése mellett meghatározhatók a témakör legfontosabb folyóiratai, kutatóintézményei és szerzői.

A tudományometriai jellemzőknek megfelelően a szövegbányászati szakirodalom is folyamatosan növekszik. A leginkább hivatkozott időszak a 2003 és 2009 között megjelent tanulmányoké; az ennél frissebb szakirodalomra természetesen még nagyobb mértékben várható további hivatkozások megjelenése. A szakirodalom legfőbb kibocsátó országa az Amerikai Egyesült Államok, ahonnan a tanulmányok 40%-a származik. Emellett az összes hivatkozás több mint fele amerikai szerzők írásaira hivatkozik. A tanulmányok negyede négy ázsiai országból származik (Kína, Tajvan, Dél-Korea, Japán), amelyekre az összes hivatkozások ötöde irányul. Az egy cikkre eső legmagasabb hivatkozásszámot az amerikai, brit és ausztrál szerzők írásai érték el: az ő esetükben tíz fölött van az egy-egy tanulmányra érkező hivatkozások átlagos száma. Az amerikai szerzők elsősorban orosz, török, svájci és kanadai kutatókkal működtek együtt a témában; magyar szerzők pedig francia,

belga, osztrák, holland, német és kínai kutatókkal jegyeznek közös cikkeket.

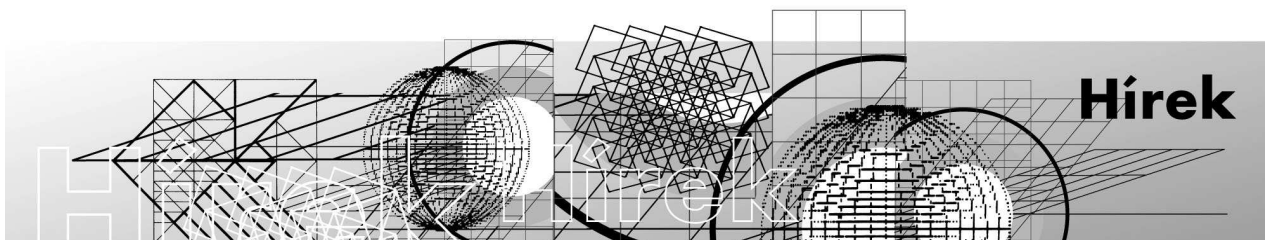
A könyvtár- és információtudományi szakirodalomban található szövegbányászati tanulmányok 71 folyóiratban jelentek meg. Ezek közül három folyóirat közölte a tanulmányok több mint felét (*Journal of American Medical Informatics Association*, *Information Processing & Management*, *Journal of the American Society for Information Science and Technology*). A három folyóirat tanulmányaira érkezett a hivatkozások 61%-a. Az egy cikkre jutó legmagasabb hivatkozásszámot az *Information & Management* (átlagosan 24 hivatkozás egy cikkre), az *Information Systems Research* (átlagosan 16 hivatkozás egy cikkre) és az *MIS Quarterly* (átlagosan 15 hivatkozás egy cikkre) folyóiratok érték el.

A tanulmányok ötödét tíz intézmény kutatói jegyzik. A három legtöbb írást megjelentető intézmény a Columbia University, a University Arizona és a Nanyang Technological University. Az egyes intézményeken belül általában az élettudományi részlegek munkatársai jegyzik a tanulmányokat. A legtöbb hivatkozás a Columbia University, a University of Utah és a Harvard University munkatársaira érkezett. A területen a legtöbb, 15-15 tanulmányt H.C.Chen és C. Friedman jegyzi, a legtöbb hivatkozás pedig G. Hripcsak és C. Friedman írásaira érkezett.

A Web of Science adatai alapján a fentiekben azonosíthatók a könyvtár- és információtudományon belüli szövegbányászati kutatások magfolyóiratai, legfontosabb kutatóintézetei és szerzői.

/Shubhada Prashant Nagarkar, Rajendra Kumbhar: Text mining: An analysis of research published under the subject category 'Information Science Library Science' in Web of Science Database during 1999-2013. = LibraryReview, 64. köt. 3. sz. 2015. p. 248-262./

(Lencsés Ákos)

Nem digitalizálhatók automatikusan az elárvult művek

Árva műveknek azok a művek számítanak, amelyek még szerzői jogi védelem alatt állnak, de a jogtulajdonos személye vagy elérhetősége (lakhelye vagy tartózkodási helye) ismeretlen, és megismerésük gondos kutatással is eredménytelen.

Fontos kérdésben született most ítélet: az *Európai Unió Bírósága* úgy döntött, hogy az EU területén az elárvult könyveket kizárólag a szerzői jogtulajdonosok engedélyével lehet digitalizálni és digitális formában terjeszteni. Azonban ez még nem minden, hiszen emellett az illető személyt, szervezetet vagy céget is tájékoztatni kell az alkotása felhasználásáról. Az ügy azután került az Európai Unió Bírósága elé, hogy Franciaországban két szerző – *Marc Soulier* és *Sara Doke* – pert indított, mert a köteteket a tudtuk nélkül digitálisan felhasználták.

Az Európai Unió Bírósága a döntésével megsemmisítette a korábbi francia ítéletet, amely szerint az elárvult műveket digitalizálni lehetett volna azután, hogy előtte legalább hat hónapig bekerültek és szerepeltek volna a *Société française des intérêts des auteurs de l'écrit* (SOFIA) nevű szerzői jogvédő szervezet nyilvános adatbázisában. A francia jog alapján a hat hónapos időtartam leteltét követően úgy kellett volna tekinteni, hogy a szerzői jogtulajdonos megadta az engedélyt a könyv digitális felhasználására és terjesztésére. Kivételt képezett, ha az illető időközben egy külön nyilatkozatban megtiltotta ezt.

A két szerző azt mondta, hogy nem is volt tudomásuk az alkotásaik adatbázisba kerüléséről, így nem is tudták érdemben megakadályozni azt. Mindezt az Európai Unió Bírósága is ugyanígy ítélte meg. Az ügyet tárgyaló harmadik tanács kimondta, hogy a jövőben minden egyes elárvult kötet esetében tájékoztatni kell a szerzőt a műve digitális sokszorosításáról. Csak akkor tekinthető úgy a dolog, hogy megadta az engedélyt a digitális terjesztésre, ha nem tesz tiltó nyilatkozatot.

A döntés komoly következményekkel járhat az európai uniós tagállamok joggyakorlatára nézve és jelentős mértékben módosíthatja a jelenleg hatályos szabályozást.

/Forrás: <https://sg.hu/cikkek/122329/nem-digitalizalhatok-automatikusan-az-elarvult-muvek/>

(Válogatta: B. Bné)

Orbán az EU-t hibáztatja a digitális szolgáltatások magas ÁFÁ-ja miatt

Orbán Viktor miniszterelnök arra kérte az *Európai Bizottságot*, hogy ne akarja valamilyen egyenlősítő logika mentén magasán tartani a digitális szolgáltatások áfáját, hanem engedje meg a csökkentését azon országoknak, ahol ezt a „büdzsé elbírrja” és van iparpolitikai értelme.

Orbán Viktor a Budapesten rendezett Regionális Digitális Konferencián kérte a jelen lévő *Günther Oettingert*, az Európai Bizottság digitális gazdaságért és társadalomért felelős biztosát, hogy képviselje ezt a gondolatot, amely szerint a digitális szolgáltatások a tejhez és a kenyérhez hasonlóan az alapvető dolgok, a „basic needs” körébe tartoznak. Felidézte, a tervek szerint jövőre 27-ről 18 százalékra csökken az internetszolgáltatás áfája Magyarországon, amit 2018-ban 5 százalékra szeretne levinni a kormány, de ezt az Európai Unió most nem fogadja el.

A digitalizáció óriási lehetőség és komoly veszélyforrás – mondta. Európa kulcsszava a versenyképesség, a kontinens versenyképessége azonban évek óta egyre csökken, és az unió vezetői eddig nem találták meg azt az ellenszert, amivel ezt meg tudnák állítani. A miniszterelnök szerint az amerikai elnökválasztás tanulságai is bizonyítják, hogy milyen megrázkódtató hatásokkal járt a globalizációval szembeni aggodalom. Komoly társadalmi ellenállás fejlődhet ki a globalizációval és a digitalizációval szemben, ha annak kedvező hatá-

sai egyenlőtlenül oszlanak meg. Mint mondta, a digitális forradalom nem csak szilícium-völgyeket tud teremteni, hanem rozsdáövezeteket is.

A politikai vezetők feladata, hogy a digitalizáció folyamatait bölcsen kezeljék, irányítsák. Ebben a kelet-közép-európai régió országainak óriási növekedési potenciál rejlik, mivel nem segély, hanem munka alapú gazdaságok. Az új korszak nyertesei és vesztesei között a verseny ott dől el, hogyan tudják a digitalizáció eredményeit átültetni a gazdaságba - jelentette ki. Elmondta, egyetért Günther Oettingerrel abban, hogy az autóipar jelenti a régió számára a digitális korszakba vezető legrövidebb utat. Csak a visegrádi országokban évi 3,3 millió járművet gyártanak, ráadásul az autógyártás a legtöbb kutatás-fejlesztési kapacitást használó, innovációt és munkahelyteremtést ösztönző szektor, az ágazat jövője döntő jelentőségű a régió számára.

Az autógyártás a több ágazatot is magával fogja húzni, az agráriumban, az energetikában, egészségügyben vagy építőiparban is le fog játszódni ez a folyamat, hiszen ezeket az ágazatokat is meg kell nyitni a digitalizáció előtt. A digitalizációt a közjó szolgálatába kell állítani, kiszűrve a negatív hatásokat, ebben az első feladat, hogy senki ne szoruljon ki a digitalizáció nyújtotta lehetőségekből, annak minden állampolgár számára elérhetővé kell válnia. A digitalizáció veszélyeiről szólva felhívta a figyelmet arra is, hogy a magyar digitális stratégia fontos része a gyermekvédelmi stratégia, a veszélyes, káros tartalmaikkal szembeni védekezés.

Kiemelt terület a kiberbiztonság, mint mondta, mérsékelni kell a digitalizációból fakadó nemzetbiztonsági kockázatokat. Ha a 21. század nyersanyaga az adat, alapvető európai nemzetbiztonsági érdek, hogy az európai adatokat európai felhőkben tárolják, kezeljék és védjék – szögezte le. Orbán Viktor szerint van esély arra, hogy legalább annyi új állás jöjjön létre a digitalizáció nyomán, mint amennyi megszűnik. Ehhez azonban elengedhetetlen az állam, munkáltatók és munkavállalók összefogása - jelentette ki.

/Forrás: <https://sg.hu/cikkek/122342/orban-az-eu-t-hibaztatja-a-digitalis-szolgaltatasok-magas-afa-ja-miatt/>

(Válogatta: B. Bné)

Üzembe állt a világ első napenergiával működő szuperszámítógépe

A készülék követendő példa lehet más gyártók számára is.

A *Hewlett-Packard Enterprise* és a *Texas Advanced Computing Center* (TACC) üzembe helyezte a Hikari nevű szuperszámítógépet, amely a világon elsőként napenergiával működik, és amit a Zika-vírussal kapcsolatos kutatásokhoz használnak majd. A nagy méretű napelemek a TACC parkolója felett helyezték el és ezek szállítják a Hikari működéséhez szükséges energiát. A projektben komoly szerepet vállalt még a *New Energy and Industrial Technology Development Organization* (NEDO) nevű japán kormányzati szervezet és az *NTT Facilities Inc.* is.

Nic Dube, a *Hewlett-Packard Enterprise* nagy teljesítményű számítógépekért felelős menedzsere kiemelte, hogy azáltal, hogy a napelemek közvetlenül a számítógéphez kapcsolódnak, a Hikari gyakorlatilag ingyen energiával és maximális hatékonysággal üzemel. A berendezés a HPE Apollo 8000 melegvizes hűtőrendszerét alkalmazza. Napközben a napenergia közvetlenül a szuperszámítógépet táplálja, majd éjjel a rendszer átvált egy váltóáramú hálózatra. A készüléknek 200 kilowatt egyenáramra, továbbá egyenáramú akkumulátorokra, klimatechnikára és világításra van szüksége.

Augusztus vége óta sikerült a szuperszámítógép energiaszükségletének több mint 30 százalékát megújuló energiákból fedezni. A napsütéses napokon a rendszer 100 százalékban megújuló energiával működik.

/Forrás: <https://sg.hu/cikkek/122304/uzembe-allt-a-vilag-első-napenergiával-mukodo-szuperszamitogepe/>

(Válogatta: B. Bné)

Mécs Anna

A bit elszáll, a papír megmarad

A történelem szellemei leszünk, ha nem teszünk valamit a digitális adatok megőrzéséért – riogat *Vinton Cerf*, akit az internet atyjaként szoktak em-

legetni, 2005 óta pedig a Google hivatalos evangélistája. A Heidelberg Laureate Forumon – ahol a Nobel-díjnak megfelelő matematikai és számítástechnikai díjjal kitüntetett tudósok és tehetséges fiatal kutatók találkoznak – tartott előadásában és az azt követő sajtóbeszélgetésen hangsúlyozta, hogy nemcsak a felejtéshez, de a megőrzéshez is jogunk van, ám ennek jelenleg még rengeteg technikai és elvi akadálya van.

Fotó: Flemming / HLFF

Már most nehéz lenne az internet történetének fontos eseményeit rejtő dokumentumokat felkutatni, meséli Vinton Cerf. Eleinte leginkább papíron dolgozták ki a folyamatot, de ahogy könnyebbé tették a közös munkát az email megalkotásával, azzal egy időben nehezebbé tették az archiválást. A kezdeti levelezéshez ma már nem tudnak hozzáférni, fontos párbeszédnek veszték el. Így az az abszurd helyzet állt elő, hogy 1960 jobban látható lesz majd száz év távlatából, mint 1980 – mondja Cerf.

A papíralapú adatmegőrzés természetesen sok esetben ma már nem jelent megoldást, nem csak a papírmennyiség miatt, hanem például a kép-, videó- és hangfájlok, vagy a nem statikus tartalmak miatt sem. Ráadásul már most szembesülhetünk azzal, hogy a régebbi formátumban mentett dokumentumainkat nem tudjuk megnyitni. Nem is beszélve arról, hogy a fizikai mérések eredményeinek későbbi értelmezése is gondot okozhat, hiszen az adatsorok csak akkor jelentenek bármit is, ha ismerjük a mérést végző eszköz jellemzőit, például, hogy miként kalibrálták, illetve a mérés egyéb körülményeit is. Azaz a metaadatokat, az információ járulékos adatait is ismernünk és rögzíteni kell. Ez hamar bonyolulttá válhat, figyelmeztet Cerf. Hiszen archiválnunk kell a szoftvereket is, amelyek generálták az adatokat, ehhez engedélyre

van szükségünk, hogy elmentsük a forráskódot. Ha megvan, akkor tudnunk kell, hogyan fordítsuk le a forráskódot, ehhez a programnyelv archiválása is szükséges, ám a futó program függhetett az operációs rendszertől is, így tudni kell, hogy melyik operációs rendszer melyik verziójában futott a program és így tovább. „Láthatjuk, milyen gyorsan válhat nagyon komplikálttá a kérdés és nőhet nagyon gyorsan az információk mennyisége, melyekre emlékeznünk kell.” – mondja Cerf.

Több száz résztvevővel rendezett az UNESCO a digitális adatmegőrzésről konferenciát Vancouverben két évvel ezelőtt. „Bár nem találtunk megoldást, de megnyugtatott a gondolat, hogy van öt-száz ember, aki aggódik emiatt.” – mondja Cerf, aki több technikai kihívásra és érzékeny kérdésre is felhívta a figyelmet. Egyrészt a központi szabályozás és az internet demokratikus működése között kell egyensúlyt találni. Másrészt a felejtéshez, vagy inkább feledettséghez való jog mellett az emlékezés jogát is meg kell teremteni. Emellett az adatbiztonság is ellentmondásos kérdéseket vet fel: a történészek számára az adatok könnyebb hozzáférhetősége a fontos, viszont cégek, magánszemélyek az adataik minél biztosabb védelméért harcolnak. Ehhez a hozzáférés szabályozását kell jól kidolgozni, mondja Cerf, és hozzáteszi, hogy egy adat mentésekor azt is fontos rögzíteni, hogy ki férhet hozzá az adott adathoz, és érdemes meggondolni, hogy ezt a fajta védelmet hány évig kell, vagy szabad biztosítani, mennyi év után évülhet el.

Fotó: Flemming / HLFF

A válasz egyszerű, elég a fontos adatokat mindig az újabb és újabb formátumba konvertálni, a többi mehet a kukába – javasolják gyakran megoldásként Vinton Cerfnek. Ám ő nem győzi hangsúlyozni, hogy mi nem vagyunk hivatottak eldönteni a

jelen kor adatairól, hogy mi fontos, és mi nem. Amikor 1973-ban egy kaliforniai hotel konferenciaszobájában kidolgozták *Robert Kahn*mal az összekapcsolt hálózatok alapjait, egy sárga papírtömbbe jegyzeteltek. A titkárnő, miután legépelte, kérdezte, hogy megtartsa-e a papírokat. Ők azt válaszolták, hogy csak dobja ki nyugodtan. Ma ezt a könnyelműséget sokan felhánytorgatják nekik. És hogy Vinton Cerf mennyire bízik a megoldásban? A legtöbb, általa fontosnak tartott dokumentumát azért biztos, ami biztos, kinyomtatja.

/Forrás: http://index.hu/tech/2014/11/19/a_bit_elszall_a_papir_megmarad/

(F. Iné)

Dzindzisz Magdalena

Mi leszünk a történelem szellemei

A 4022-es évben járunk. Az Egyesült Államokat maga alá temette egy 1985-ös katasztrófa. Képzeld el *Howard Carson* amatőr archeológus izgatottságát, ahogy egy elhagyott ásatáson rábukkan egy zárt szobára, amelynek ajtajára még a „Ne zavarj táblát!” is kitették. Minden bizonnyal egy sírkamra bejáratára bukkan. Carson két testet is felfedezett a sírkamrában. Az egyik a szakrális ágyon feküdt arccal egy oltár felé, amellyel minden bizonnyal az istenekkel beszélgettek. A másik test a belső kamrában volt egy porcelán szarkofágban.

Így kezdődik *David Macaulay* 1979-ben írt könyve (*Motel of the Mysteries*), amely egy motel feltárájáról szól a távoli jövőben. A könyvet Tutanhamon relikviáinak amerikai kiállítása után írta, és azon elmélkedik benne, hogy a távoli jövőben hogyan magyaráznának meg egy egyszerű motelszobát tévéstül, fürdőkádastul.

A digitalizáció átka

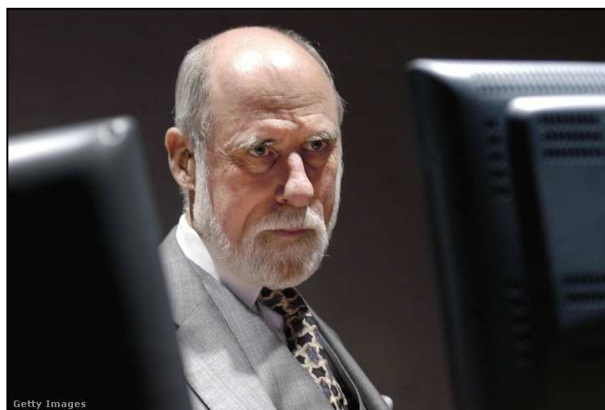
A kérdés ma izgalmasabb, mint bármikor a világtörténelemben, hiszen a digitalizációval a tárgyi írásbeli emlékek egyszerűen nem lesznek olvashatók. Nem csak ezer év, hanem néhány száz év

távlatából sem. Képzeld el, egy kívülálló hogyan magyarázná a mai világunkból fennmaradt tárgyi emlékeket.

Minden felhőben tárolt digitális emlék eltűnik, amikor kihúzzuk a dugót.

Az adathordozókat lejátszani képes készülékek már rég nem működnek, így minden adat olvashatatlaná válik. A sok erőfeszítés, hogy mindent digitalizáljunk, semmivé foszlik. Egész életünk, képeink, videóink, írásaink, mind eltűnnek. De még a papír és a celluloid is semmivé lesz, még a szuperbiztonságos, száraz, légmentes helyen őrzött dokumentumok is csak néhány száz évig bírják. Hogyan fogják a jövő történészei és régészei kutatni a történelmet, honnan fogják tudni, hogyan élt a huszadik század végén, huszonegyedik század elején az emberiség?

A kérdés egy ideje izgatja a kutatókat, *Vint Cerf*, amerikai matematikus és informatikus, akit az internet atyjaként is emlegetnek, azt mondja, hogy ha nem teszünk valamit a digitális adatok megőrzéséért, a történelem szellemei leszünk. Az internet őskorának, történetének fontos dokumentumait már most szinte lehetetlen felkutatni, lassan ott tartunk, hogy jobban kutatható a huszadik század közepe, amikor még minden papíralapú volt, mint a század vége, amikor a világ kezdett digitalizálódni.

Vinton Cerf, amerikai matematikus és informatikus
Fotó: William Thomas Cain

Archiválni kellene, de hogyan?

Álljunk át (vagyis inkább vissza) papírra? Egyrészt fizikai képtelenség mindent kinyomtatni, nincs az a tinta és papírmennyiség, amivel ezt megtehetnénk. Másrészt a videó- és hangfájlok miatt nem is tud-

nánk ezt megtenni. Marad akkor a digitális adatok archiválása, új módszerek kutatása, amellyel megőrizhetjük ezeket az utókornak. Ezzel azonban az a gond, hogy már most szembesülünk a problémával, hogy a régebbi formátumban mentett dokumentumainkat nem tudjuk megnyitni.

Mi lesz akkor ezekkel a dokumentumokkal néhány száz év múlva? Archiválnunk kell a szoftvereket is, amelyek generálták az adatokat, ehhez azonban engedélyekre van szükségünk, hogy elmentsük a forráskódot. De a forráskód archiválásához a programnyelv archiválására is szükség van. És akkor arról nem is beszéltünk, hogy azt is tudnunk kell, milyen operációs rendszer melyik változatában futott a program, hogy aztán vissza tudjuk fejteni az eredeti adatokat.

Már ebből látható, hogy nagyon összetett problémáról, sőt, külön tudományágról van szó. Egészen magas szinten próbálják összefogni a folyamatokat az illetékesek, hiszen az egész emberiséget érintő kérdéskör ez. Az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete tudósok százainak részvételével rendez konferenciákat, irányelveket fogalmaz meg, próbálja arra ösztönözni a kormányokat, hogy tegyenek a digitális archiválásért. Legalább addig, míg ki nem találunk valamilyen módszert, amellyel ma még elképzelhetetlen mennyiségű adatot tudnak megőrizni nagyon hosszú időre, hogy azt a távoli jövőben élő utódaink is el tudják olvasni.

Fotó: Bloomberg

A legizgalmasabb kérdés persze az, hogy *mi lesz ez a módszer*. Kézenfekvő lenne az utókor számára is értékes dokumentumokat állandóan konvertálni, tehát a cél az lenne, hogy a Microsoft Word 97-en írt dokumentum olvasható legyen a mostani Worddel is. De ki dönti el, hogy melyik lehet érté-

kes a jövő kutatójának – van egyáltalán jogunk ezt eldönteni? Amúgy sem kivitelezhető minden anyag konvertálása a végtelenségig, valami más módszer kell kitalálni.

Egy másik módszer nem az eredeti fájlt változtatja folyamatosan, hanem a programnak, példánkban a Microsoft Wordnek olyan változatát alkotja meg, amely működik majd a Windows 2050-es változatán. Jól hangzik, mert egy egyszerű Word 97 emulátorral a történészek dokumentumok millióit tudják elolvasni, ha azokat megtalálják valamilyen épségben maradt adathordozón.

De mi van akkor, ha 2050-ben már nem lesz Windows, csak iOS? Vagy egyik sem, hanem valami teljesen más? És ha 4022-ben egyáltalán nem lesznek számítógépek, legalábbis nem olyanok, amilyeneket ma számítógépnek tartunk? A tudományak még nincs jó válasza ezekre a kérdésekre.

DNS-alapú tárolás

Vannak olyan projektek, amelyek sikere esetén elképesztő mennyiségű adatot tudnánk tárolni. Az egyik ilyen a DNS-alapú adattárolás, ami már évtizedek óta izgatja a kutatókat. Másfél évvel ezelőtt az EHT Zurich kutatóinak sikerült az utókornak szánt információt felírni egy DHS-spirálra. Hogy a DNS kiállja az idők próbáját, a kutatók szintetikus fossziliát hoztak létre, a DNS-t 150 nanométeres szilícium-oxid gömbökkel vonták be, hogy ne érintkezzen környezetével. Az adatok kiolvasásához fel kell oldani a védőburkot egy fluoridos oldatban, ami nem károsítja magát a DNS-t. (Az más kérdés, hogy a jövőben honnan fogják tudni, hogyan kell ezt megtenni és leolvasni az információt.)

Egyelőre minden jel arra mutat, hogy a jövő régészei is időtálló tárgyi maradványokat fognak vizsgálni, épületekromokat, légmentes kamrákban, helyi-

ségekben megmaradt üvegből, porcelánból, kőből, esetleg műanyagból készült tárgyakat. A papír és a digitális emlékek elpusztulnak néhány ezer év alatt. Lehet, el kellene kezdenünk kőbe vésni a legfontosabb dolgokat?

(Borítókép: A Facebook adatközpontja a svédországi Luella városban. Fotó: AFP/Jonathat Nackstrand)

/Forrás: http://index.hu/tech/2016/11/15/a_tortenelem_szellemei_lehetunk/

(F. Iné)

Csökken a zárt forráskódú irodai szoftverlicenck aránya a közzférában

Jelentősen csökkentik a zárt forráskódú irodai szoftverlicenck arányát a közzférában – derül ki a keddi Magyar Közlönyben publikált kormányhatározatból.

A határozat szerint a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató (NISZ) Zrt. ellátotti körébe tartozó szerveknél 2017 végéig legalább 20, 2018 végéig legalább 30, 2019 végéig legalább 45, 2020 végéig pedig legalább 60 százalékkal csökkennie kell a felhasznált zárt forráskódú irodai szoftverlicenck arányának a 2016. december 31-i arányokhoz képest.

A nemzeti fejlesztési miniszternek a belügyminiszter közreműködésével 2017. március 31-ig javaslatot kell készítenie a kormány számára egy térítésmentes – legalább operációs rendszert, irodai szoftvercsomagot, valamint böngésző szoftvert tartalmazó – nyílt forráskódú lakossági alap szoftvercsomag kialakítására és folyamatos karbantartására, illetve támogatására vonatkozóan, továbbá javaslatot kell tennie a szoftvercsomag részeként egy nyílt forráskódú levelezőszoftverre is.

A kormányhatározat szerint december 31-ig a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács bevonásával készíteni kell egy kormányzati dokumentumformátum tárat, amelynek egységesen tartalmaznia kell a közigazgatásban tipikusan használt és megfelelő formázással ellátott dokumentumokat, amivel csökkenthetőek az eltérő irodai szoftverek által felmerülő kompatibilitási problémák. Ennek felelőse a Miniszterelnökséget vezető miniszter.

A közbeszerzések jogi és technikai szempontjainak figyelembevételével – a piaci verseny követelményeinek tükrében – 2017. március 15-ig meg kell vizsgálni, miként lehet létrehozni és üzemeltetni egy olyan elektronikus beszerzői felületet, amelyen keresztül egyszerűen teljesíteni lehet a kormányzati szoftverfejlesztési, szoftverbeszerzési igényeket, és amely egyúttal lehetőséget teremt a hazai mikro- és kisvállalkozások bevonására. Az előterjesztésnek ki kell térnie a koncepció forrásigényére és annak európai uniós forrásból történő finanszírozási lehetőségére is.

A belügyminiszternek más tárcavezetők bevonásával a NISZ Zrt. vagy annak tulajdonosi érdekeltiségébe tartozó gazdasági társaság útján 2017. március 15-ig koncepciót kell készíteni a kormány számára olyan egységes fejlesztői környezet létrehozására és működtetésére, amely platformot biztosít a kormányzati szoftverfejlesztések megvalósítására. A nemzetgazdasági miniszternek 2017-től beépülő jelleggel gondoskodnia kell arról, hogy a nyílt forráskódú szoftvereket támogató csoporthoz kapcsolódó működési költségek fedezéséhez szükséges 186 millió forint rendelkezésre álljon.

A kormányhatározat a Miniszterelnökséget vezető miniszter feladatává teszi, hogy december 31-ig a Nemzeti Közzszolgálati Egyetem bevonásával készüljön oktatási tananyag a nyílt forráskódú irodai szoftverek használatának elősegítése érdekében, és az elkészülő tananyag 2017-től kezdődően épüljön be az állami és a közzszolgálati tisztviselők, valamint a hivatásos állomány kötelező továbbképzési rendszerébe. November 30-ig készíteni kell egy oktatási tananyagot is, amelyből a felhasználók megismerhetik a nyílt forráskódú irodai szoftvercsomagot. A nyílt forráskódú irodai szoftverekre való átállásból fakadó költségvetési megtakarításokat évente be kell mutatni a kormánynak.

/Forrás: <https://sg.hu/cikkek/122178/csokken-a-zart-forraskodu-irodai-szoftverlicenck-aranya-a-kozzszferaban/>

(F. Iné)

Az elveszített emlékeket megosztani sem lehet

Az idei a Cannes Lionsön a Deutsche Telekom és a Saatchi & Saatchi kilenc díjat nyert a „Sea Hero Quest” nevű mobiljátékával. A díjnyertes munkát több egyetem, illetve az Alzheimer’s Research UK

jótekonysági alap együttműködésében fejlesztették, és valójában sokkal több, mint egy játék: egy kutatási projekt, melynek a célja nem más, mint az időskori leépülés, a demencia kialakulásának feltárása.

Jelenleg világszerte több, mint 47 millió ember küzd demenciával, a társadalmak elöregedése miatt a becslések szerint ez 2050-re 135 millióra emelkedik. A betegség első tünete sok esetben a térbeli tájékozódás romlása, hogy elveszítik azt a képességüket, hogy akár jól ismert helyeken és környezetben is el tudjanak igazodni. Ezt a területet, a tájékozódási mechanizmusokat kutatja a Sea Hero Quest mobiljáték. Egy halász fiát alakjuk benne, aki egy kis hajóval navigálva a tengeren összegyűjti idős édesapja elveszőben lévő emlékeit.

Az eddig elért közös játékidő több mint 59 évet tesz ki, amivel az alkotók állítása szerint 8800 évet meghaladó hasonló jellegű laboratóriumi kutatás eredményeit sikerült kiváltani. Az emberek térbeli tájékozódásáról végzett korábbi vizsgálatok ugyanis legfeljebb 600 résztvevővel folytak. Erről már *Hans-Christian Schwingen*, a Deutsche Telekom márkaigazgatója beszélt az *Internet Hungary* konferencián még szeptember végén. Előadása után pedig egy rövid interjút is készítettünk a német csúcsvezetővel.

Előadásából érezni lehetett, hogy büszke erre a projektre. Ezt tartja a legjobb munkának, ami valaha kikerült a keze alól?

Nem emlékszem az össze eddigi munkámra, de az biztos, hogy ez nagyon különleges helyet foglal el közöttük. Sőt, valójában igazat adok, mostani fejjel

ezt tartom a legnagyobb szerűbbnek. Mégpedig azért, mert ez ténylegesen, a gyakorlatban szolgál egy nagyon fontos ügyet. Kézzel foghatóan képes jobbra tenni a világot, azt reméljük tőle, hogy az adatok elemzése után segíthet új utakat nyitni egy milliókat érintő betegség kezelésében.

Ezek szerint tényleg bíznak benne, hogy a megszerzett adatokat a klinikai gyakorlatban is alkalmazni fogják?

Teljes mértékben. Ez a játék tényleg úgy lett kidolgozva, kutatók bevonásával, hogy tudományosan felhasználható adatokat, következtetéseket lehessen levonni belőle az agyműködésre vonatkozóan. Az erre vonatkozó első, de még tényleg csak a legelső eredmények novemberben lesznek majd nyilvánosak, egy san diegói tudományos konferencián.

Miért érte meg a Telekomnak, hogy ennyi pénzt és időt öltek bele egy ilyen projektbe?

Leegyszerűsítve ez segít minket abban, hogy megkülönböztessük magunkat a piac többi szereplőjétől. Ne szépítsunk rajta: ha tisztán az üzleti folyamatainkat nézzük, akkor nem sokban különbözünk a versenytársainktól: lényegében mindannyian telekommunikációs szolgáltatásokat árulunk. Szóval akkor mi lehet az a hozzáadott érték, amit egy ekkora cég, mint a Deutsche Telekom adhat a világnak? Szerintem az emberek valami többet várnak el tőlünk, mint hogy szimplán előfizetéseket áruljunk nekik. Ebben ennél többnek kell lennie. A márka értékeinek, szlogenünk, a „Life is for Sharing” megtestesülését láttuk a Sea Hero Questben. Persze azt sem szabad elfelejteni, hogy ez a projekt a szakmai erősségeinket is megmutatja. Szükséges hozzá a hálózatunk, a felhőszolgáltatásunk, fejlesztési képességeink, tárolási és adatbiztonsági technológiáink.

De miért pont ezt a területet, a demenciakutatást választották?

Ez a terület tulajdonképp a saját üzletünk jövőjét is elősegíti. A Telekom arról beszél, ez a szlogenünk, hogy osszuk meg élményeinket, ha a demencia miatt elvesztjük élményeinket/emlékeinket, vagyis a képességet, hogy felidézzük azokat, nem lesz mit megosztanunk. Rengeteg komoly betegség van, ami ellen érdemes és kell küzdenünk, de számunkra ez a terület különösen érdekes volt, mert nagyon illik a Telekom hitvallásához.

Kitől jött ennek az egésznek az ötlete, önöktől, vagy valamelyik ügynökségtől?

A projektnek mi voltunk az elindítói. Szerettünk volna csinálni valamit, ami messze túlmutat az üzleti tevékenységeinken. Azzal a brieffel kerestük meg az ügynökségeinket – a Saatchit, a DDB-t és az Isobart –, hogy találjanak ki nekünk valami adatalapú dolgot, ami passzol a márka értékeihez, és amihez hasonlót még senki, egyik versenytársunk sem csinált. Rengeteg ötlettel előálltak, legalább 15-öt prezentáltak már, mire ehhez elérkeztünk, de azonnal tudtuk, hogy ezt akarjuk. Ez tűnt a legdrágábbnak, ehhez értettünk legkevésbé, tudtuk, hogy alsóhangon 12-15 hónapba kerül, mire elkészülünk vele, de belevágtunk.

Mi lesz a következő lépés?

Egy dolog biztos: folytatni fogjuk, lesz ennek egy második fázisa. Még nem tudjuk pontosan, milyen irányba megyünk, egyelőre gondolkodunk a briefen, addig várjuk az első eredményeket a mostani adatok elemzéséből.

Mire használja a Telekom az így megszerzett felhasználói adatokat?

Kizárólag a kutatás céljára. Csak tudósok kapják meg az alkalmazás által gyűjtött információkat. Lényegében nem származik semmilyen kézzelfogható bevétele ebből a cégnek, leszámítva persze a márka hírnevének, megítélésnek erősödését.

Az európai piac nagyon fontos a Telekomnak. Mit gondol a mostani európai helyzetről?

Az EU nagyon nehéz időszakon megy keresztül, ott lebeg a Brexit és a bevándorlás kérdése. (Az interjú még az amerikai elnökválasztás előtt készült – a szerk.) Nyugtalanító a helyzet, és egyáltalán nem látni, hogy mi lesz ennek a vége. Ezért a mi cégünk nagyon erősen állást foglalt abban, hogy hisz az európai egységben, a nyár óta futó „Feel connected all over Europe” kampányunk is ezt hirdeti, ez egyszerre fut az összes európai országban, ahol a Deutsche Telekom jelen van.

Amikor tavaly ősszel menekültek tömegei gyűltek össze Budapesten, a Telekom ingyenes wifit szolgáltatott a hivatalos tranzitónakban. Ez mennyire volt központi vagy helyi döntés?

A magyar kollégák ötlete volt, de teljes mértékben egyezett azokkal az értékekkel, amiket mi a Telekomnál vallunk.

Melyek a legégetőbb kérdések, kihívások ebben a nehéz időszakban?

A kontinens telekommunikációs piaca túlságosan szegmentált, nagyon sok szereplő van. 200 nemzeti szolgáltató van Európában, összehasonlításképp: az Egyesült Államokban vagy Kínában mindössze 4-5. Ez felveti a hatékonyság kérdését, azt, hogy konszolidációra volna szükség. Egy másik fontos megoldandó kérdés jogi természetű. Az európai versenytörvények egyre kevésbé alkalmasak az aktuális helyzet kezelésére. Ezek a törvények jelenleg a piacba semmit sem befektető nagy játékosoknak kedveznek, mint a Facebook vagy a Google, akiknek semmibe sem kerül az európai piacon való jelenlét – mint kiderült, gyakran még adót sem fizetnek –, miközben mi, helyi telekommunikációs szolgáltatók hatalmas befektetéseket hajtunk végre a piacon. Olyasfajta jogi és szabályozásbeli egyenlőtlenség a szereplők között, amivel kezdeni kell valamit. Ugyanez vonatkozik az adatkezeléssel, privacyval kapcsolatos szabályozásokra is. A Szilícium-völgyből eredő összes sikeres üzleti modell a smart datán vagy a big datán alapul, emiatt nagyon fontos, hogy a játékszabályok ugyanazok legyenek a globális, amerikai piaci szereplők és az európai játékosok között.

Szerényi Szabolcs

/Forrás:

http://www.kreativ.hu/cikk/az_elveszített_emlekeket_megosztani_sem_lehet/

(F. Iné)

Csincsik Zsolt

Az MNT az adai könyvtár társalapítójává vált

2016. november 9.,

Ada község önkormányzata és a Magyar Nemzeti Tanács tegnap Adán, a községházán szerződést kötött a helyi Szarvas Gábor Könyvtár alapító jogainak megosztásáról, amely révén az MNT az intézmény társalapítójává vált. A szerződést Búcsú Attila, az adai községi képviselő-testület elnöke és Hajnal Jenő, az MNT elnöke látta el kézjegyével.

– Örömmel tölt el, hogy pontot tehattünk egy hosszabb tárgyalási folyamatra, aminek eredményeként aláírtuk a Magyar Nemzeti Tanáccsal azt a szerződés, amellyel részben átruházzuk a Szarvas Gábor Könyvtár alapítói jogait a testületre. Ezzel a szerződéssel a Szarvas Gábor Könyvtárnak lehetősége nyílik a fejlesztésekre és a fejlődésre. Remélem, hogy majd él is ezekkel a lehetőségekkel – közölte Búcsú Attila. Majd megjegyezte, hogy a szerződéskötést megelőzően részletkérdésekről tárgyaltak, főként az igazgató- és a felügyelőbizottság tagjainak részarányos képviseléről, amiben végül sikerült megegyezésre jutniuk. A kktelnöke elmondta, hogy nagyjából fele-fele arányban, vagyis közösen irányítják az intézményt. Kiemelte, hogy a könyvtár nemcsak a helyi magyarság kultúrintézménye, hanem minden helyi polgáré, ezért még fontosabb, hogy a MNT támogatja az intézmény fejlődését, aminek így minden polgár használt fogja látni.

Hajnal Jenő a következőket emelte ki:

– Az adai önkormányzattal megkötött szerződés az adai Szarvas Gábor Könyvtár alapítói jogainak részbeni átvételét jelenti. Ezzel tovább erősödik, gyarapodik a Nemzeti Tanács és az itt élő magyarság intézményhálózata abból a szempontból is, hogy alkotmányos és nemzeti tanácsi törvény által szabályozott jogainkkal még inkább élni tudunk. Ez a jövőre nézve nagyon fontos és jelentős, mint a szerbiai, az anyaországi és az európai uniós pályázatoknál, mint pedig az együttműködés szintjén az adai önkormányzattal. Közösen úgy tudjuk ezt az intézményt segíteni, de nemcsak ezt, hanem a többi kulturális intézményt is, egyebek között a Nemzeti Tanács hatáskörébe tartozó oktatási és tájékoztatási szervezeteket és intézményeket, hogy azok együtt az itt élő magyarságnak nemcsak az intézményhálózatát, hanem identitá-

sát, önmeghatározását és itthon maradását is erősítik. Az adai Szarvas Gábor könyvtár azért is fontos és jelentős, hiszen nemcsak könyvtári tevékenységet lát el, hanem az adai művelődési életnek is egyik fontos szervezője – mondta többek között Hajnal Jenő.

/Forrás:

<http://www.magyarso.rs/hu/3209/kultura/155749/Az-MNT-az-adai-k%C3%B6nyvt%C3%A1r-t%C3%A1rsalap%C3%ADt%C3%B3j%C3%A1v%C3%A1-v%C3%A1lt.htm/>

(F. Iné)

Nagy Evelin Noémi

Péterfy Gergely: Milliónyi befogadhatatlan mélység

2016. november 8.

Mintha a világ összes múzeumát és képtárát egyetlen gigászi intézménybe tömörítenék, a két-századik teremben már tehetnek elem akármilyen remekművet, csak valami tarka lebegést érzékelek belőle. De talán pont ez a legszebb, ez a száz-ezernyi, milliónyi befogadhatatlan mélység. – A *Frankfurti Könyvvásár* után a vásár egyik magyar vendégét, Péterfy Gergelyt kérdeztük.

Hogyan érezte magát a helyszínen? Mik a benyomásai?

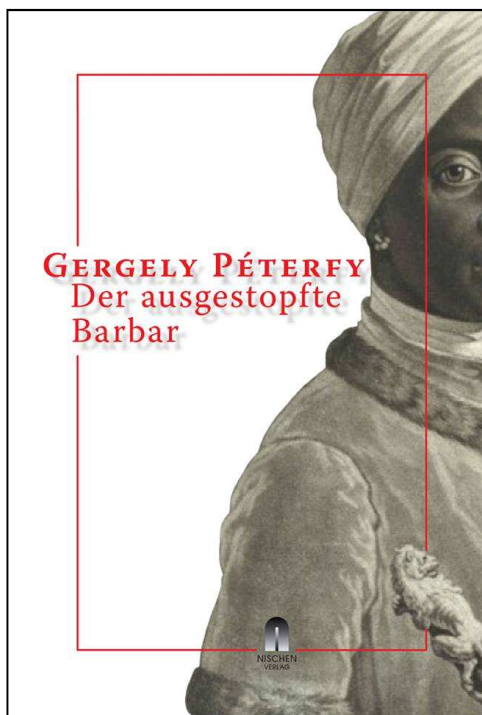
Frankfurt nagyon izgalmas város, a kis római helyőrség, a frankföldi erőd, majd *Goethe* derűs, kedélyes polgárvárosa gigászi üveghegygé változott, amely egyszerre sugároz most is erőt és derűt. Van, aki hidegnek érzi és személytelennek, számomra szabadon lélegezhető, bölcs, racionális, ezért aztán lakható és szerethető világ. Van, ahol nyüzsgő és sűrű, tele kurvával, stricivel, kalandorral és számkivetettel, van, ahol pokolian elegáns, van, ahol kispolgárian elégedett. A vásár világa pedig lenyűgöző és persze befogadhatatlanul gaz-

dag. Eleinte hajtott a tudásvágy, minden könyvbe belelapoztam minden standon minden nyelven, igyekeztem valami értelmezhető benyomásra szert tenni, aztán feladtam, és hagytam, hogy sodorjon az ár. Mintha a világ összes múzeumát és képtárát egyetlen gigászi intézménybe tömörítenék, a két-századik teremben már tehetnek elém akármilyen remekművet, csak valami tarka lebegést érzékelek belőle. De talán pont ez a legszebb, ez a száz-ezernyi, milliányi befogadhatatlan mélység.

Péterfy Gergely, Lerke von Saalfeld és Zádor Éva –
Fotó: Facebook

Mennyire elégedett a fordítással, hogy érzi, milyen a külföldi fogadtatás, mennyire lesz sikeres a könyv a jövőben?

A *Kitömött barbár* fordítása nagyszerű munka, Buda György alkotótársammá vált a német szö-

vegben. Rangos irodalmár, *Lerke von Saalfeld* volt a beszélgetőtársam, aki alapos és lelkes volt. Örülök, hogy a beszélgetésem kiadóm, *Lendvai Zsóka*, és férje és munkatársa, *Paul Lendvai* is jelen volt. Mivel az első kritikák még csak a közeljövőben fognak megjelenni, a recepcióról még csak előzetes sejtéseim vannak – az eddig megjelent recenziók (a legutóbbi az október 30-án megjelent *Der Standard*-ban) – azt mutatják, hogy a könyv aktuális vonatkozásai (idegengyűlölet, előítéletek, a felvilágosodott humanizmus és a felvilágosodásellenes, jobboldali-populista világ ütközése, Kelet- és Nyugat-Európa konfliktusa) keltik a legnagyobb figyelmet.

Sikerült tartósabb kapcsolatokat kiépítenie az ott megismert emberekkel? Hogy gondolja, alakít-e valamit a Frankfurti Könyvvásár nemzetközi viszonyainkon?

A magam részéről bizonyosan kapcsolatban maradok néhány ott megismert emberrel. Ahogy figyeltem, a könyvszakma nagyon aktív volt, sok jó üzlet kötött, amelyek eredményét hamarosan a magyar könyvesboltokban kézbe is foghatjuk. Nemzetközi viszonyaink minden egyes ilyen alkalommal gazdagodnak, ez nem kérdés.

/Forrás: <http://www.litera.hu/hirek/peterfy-gergely-millionyi-befogadhatatlan-melyseg/>

(F. Iné)

Sikeres az MTVA hangarchívumának digitalizációja

Az MTVA hangarchívumának felgyorsított digitalizációja sikeres, és fontos annak folytatása – közölte *Rétvári Bence*, az *Emberi Erőforrások Minisztériumának* parlamenti államtitkára a jobbkios *Dúró Dórának* adott írásbeli válaszában.

Az *Országgyűlés* honlapján közzétett válaszában az államtitkár kifejtette: a Magyar Rádió hangarchívuma 2011. január 1-jétől az MTVA Archívumának része. 2012. szeptember 18-tól 2013. augusztus 14-ig a rendes létszámon felül (46 fő) a közfoglalkoztatás keretein belül további 108-an dolgoztak a digitalizáláson, amiben 2014-ben 220, 2015-ben pedig 170 fő vett részt.

A hangarchívum minden olyan hordozót, dokumentumot őriz, amely az 1925-ben megindult rádiózással kapcsolatos. Az állományt jelenleg 800

ezer hangszalag, 90 ezer műsoros CD, 30 ezer lemez, 25 ezer DAT-kazetta, kétmillió műsorboríték (becsült tízmillió oldal), 40 ezer kotta, valamint 140 ezer kötet könyv alkotja.

A gyűjtemény digitalizálása egyrészt az állományvédelem szempontjából indokolt (az eredeti hordozó állapotának védelme érdekében biztonsági kópia készítése), másrészt – az eredeti felvétel maximális védelmével – a könnyebb hozzáférhetőséget szolgálja (műsorkészítés és kutatás számára).

A digitalizálás végső soron hozzájárul a fizikailag végleg tönkremenő felvételek tartalmi megőrzéséhez, megmentéséhez – fejtette ki a parlamenti államtitkár.

Kiemelte: a hangarchívum digitalizálásának legfontosabb alapelve az elérhető legjobb minőségben, mintavétellel való digitalizálás, az egységes, szabványos metaadat-bevitel, valamint a már digitalizált analóg felvételek megőrzése, tárolása, karbantartása. A tervszerű digitalizálás során mind a hangzóanyagok fizikai állapotát, mind pedig a tartalmi szempontokat figyelembe kell venni. Ez utóbbi esetében a magas eszmei értékkel bíró irodalmi, kulturális, zenei, illetve történelmi felvételek élveznek prioritást.

A digitalizálás kezdete óta a digitális hangzóállomány 846 tételtől 298 ezer 159 tételre nőtt, melynek mintegy 20 százaléka az új készítésű műsorok archiválásából adódik. Így megközelítőleg 240 ezer anyagról mondhatjuk el, hogy fizikai hordozó digitális kópiája. Ezen felvételeket az MTVA a Digitális Archívum rendszerében tárolja, amely lehetővé teszi a gyors visszakeresést, emellett az adáslebonnyoló rendszerbe juttatása, majd adásba szerkesztése is rendkívül egyszerű – közölte.

A műsorborítékok digitalizálása a közfoglalkoztatás nyújtotta lehetőség keretében zajlott, öt egymást követő projektidőszakban az 1969–1989 közötti időszak, azaz 21 év anyaga került digitalizálásra, amely hozzávetőleg 7665 darab dobozt és 229 ezer 500 borítékot jelent - tudatta Rétvári Bence.

/Forrás:

http://inforadio.hu/belfold/2016/11/11/retvari_sikeres_az_mtva_hangarchivum_digitalizacioja/

(F. Iné)

Sági Gyöngy 2016. 11. 10.

Többképernyős a fiatalok hírfogyasztása

A mai fiatalok többsége az aktuális hírekről neten a Facebook közvetítésével tájékozódik, ám nem a közösségi oldalt tartja hiteles hírforrásnak, hanem a külföldi és a hazai hírportálokat.

A mai 18–29 éves korosztály nyomtatott újságot már alig olvas, tévét azért valamelyest még néz, főként az alacsonyabb iskolázottságúak, vagy a munkanélküliek, a többiek az interneten keresik a megfelelő tartalmakat. A tévéműsorok ugyanakkor hírforrásként még megelőzik a közösségi oldalakat, az előbbieket a fiatalok 42 százaléka számára számítanak fontos információforrásnak – derül ki egy friss hazai kutatásból.

Mi az igazán hiteles hírforrás?

A hírportálokra ugyanakkor az esetek többségében a Facebookon keresztül jutnak el, onnan nyitják meg az üzenőfalán megosztott híreket. Ehhez képest érdekes adalék, hogy magát a közösségi oldalt – a közmédiával egyetemben – nem tartják hiteles hírforrásnak.

A korrupcióérzékelés és médiahasználat a magyar fiatalok körében címet viselő tanulmány a *Transparency International Magyarország* megbízásából, a *Telenor* támogatásával készült. A kutatás kvantitatív részét a *Publicus Intézet*, a fókuszcsoportos elemzést pedig a *Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet* végezte.

A média átalakulását jól illusztrálja, hogy a vizsgált korosztály zöme nemcsak nyomtatott sajtóterméket nem olvas, hanem a rádióból is csupán 12

százalékuk értesül a hírekről. Hódít a többképernyőzés, ám a tévé fokozatosan visszaszorul, helyét egyre inkább a számítógép és a mobiltelefon veszi át. A mindennapok tempójával lépést tartva a fiatalok egy-egy hír kapcsán gyorsan elérhető friss információkra vágnak, nem pedig részletesen feldolgozott háttérismeretekre, még ha azok bármilyen nagy port felverő közéleti ügghöz is kapcsolódnak.

Korrupció ott van, ahol én nem vagyok

A kutatás további megállapításaiból kiderült, a megkérdezettek az ország egészében és a hazai politikai életben lényegesen erősebben érzékelnek korrupciót, mint a saját közvetlen környezetükben. Négyötödük ítéli meg úgy, hogy a korrupció elsősorban országos és a politikát uraló jelenség.

/Forrás: <http://bitport.hu/tobbkepernyos-a-fiatalok-hirfogyasztasa/>

(F. Iné)

Könyvtárak mint turisztikai látványosságok

Három új skandináv könyvtárat emleget így a *Business Insider Nordic* újságírója: Helsinkiben és Oslóban új, még építés alatt álló közkönyvtárakat és Aarhus tavaly megnyitott könyvtárát Dániában.

A három könyvtár, jegyzi meg a szerző, sokkal több, mint könyvtár: igazi közösségi helyek és kulturális központok, sok-sok hellyel a gyerekek, a családok és a kreatív emberek számára. A gyönyörű dizájnnak, a mindenben bővelkedő szórakozási lehetőségeknek – zenei stúdióktól kezdve a 3D nyomtatókig – köszönhetően pedig igazi turisztikai látványosságok is lesznek.

1. Helsinkiben új „nappalija” a város fő kulturális központjában, a Töölö öbölben épül, s várhatóan 2018-ban nyílik meg. Lesz benne – a már szinte elmaradhatatlan 3D nyomtató mellett – színházterem és zenei stúdió is. A könyvtár, amely a *Käännös* (fordítás, fordulás, ív) nevet viseli, az ALA Architects tervei alapján készül, amelyhez az inspirációt az Aarhus Public Library adta.

A látogatók nyáron a könyvtár teraszán sütkérezhetnek a napsütésben...

... rossz idő esetén a belső tereket használhatják úgy, mintha otthonuk nappalijában olvasgatnának...

... legfelső emeleten pedig akár „kint a zöldben” is érezhetik magukat.

2. Osló új közkönyvtára várhatóan 2019-ben nyílik meg az Atelier Oslo és a Lund Hagem Architects tervei alapján, amelynek vezérlő szempontja fenntarthatóság volt: az épület homlokzata olyan anyagból készül, ami a lehető legkevesebb hővesztést biztosítja.

A hosszú távon való gondolkodás és a fenntarthatóság elve más tekintetben is meghatározó eleme a koncepciónak: az Oslóban egyre terjedő „slow-space” (lassú tér) mozgalom elveit követve az új könyvtár ad majd helyet a skót művész, *Katie Paterson* nevéhez fűződő *Future Library* elnevezésű 100 éves művészeti projektnek is.

Norvégiában nő egy erdő. 100 év múlva egy antológia lesz belőle...

A Jövő Könyvtára még nem létezik, de ha megnyílik majd 2114-ben, gyűjteményében megtalálhatók lesznek ma élő legnagyobb szerzők munkái éppúgy, mint olyan szerzők írásai is, akik ma még meg sem születtek.

A 100 évre előretekintő projekt a skót Katie Paterson képzőművész nevéhez fűződik: 2015 és 2114 között minden évben egy-egy szerző odaadja egy művét a Jövő Könyvtárának, s az a mű nem is lesz sehol publikálva a könyvtár megnyitásáig. A kéziratokat az oslói New Deichmanske Public Library egy szobájában őrzik majd. A szerzőket és a címeket ismerni fogjuk, de magukat a műveket szigorúan őrzik majd a projekt végéig. A művek kiadására 1000 fát ültettek Oslo külvárosában - ezek adják majd a nyomtatáshoz szükséges papírt.

Az első szerző Margaret Atwood lesz, akinek a művét (címe: Scribbler Moon - Firkáló Hold) ünnepélyes keretek között május 26-án elhelyezték a "gyűjteményben". (Atwood sok művében foglalkozik a jövővel.) Másodikként David Mitchell 2016-ban adományozhatja majd egy művét a Jövő Könyvtárának.

Facebook-bejegyzésem, 2015. július 21.

Az új oslói könyvtár a Bjørnvika kikötőben épül.

Körülötte rengeteg nyitott tér lesz.

3. A dán *Dokk1* könyvtár, amely tavaly nyílt meg az Atelier Oslo és a Lund/Hagem építészeti stúdió tervei alapján, ma Skandinávia legnagyobb közkönyvtára, s 2016-ban az év közkönyvtárának is választották. Építészeti különlegessége a „gombamennyezet”:

Forrás és további képek

ALA Architects / Käännös Atelier Oslo og Lund/Hagem arkitekter / Public Deichmanske Library, Bjørnvika, Oslo

(Forrás:

<http://libriandbd.blogspot.hu/2016/11/konyvtarak-mint-turisztikai.html>)

(F. Iné)

E számunk megjelenését önkéntes munkájával segítette:

*Bánki Zsolt
Berke Barnabásné
Fonyó Istvánné
Hegyközi Ilona
Lencsés Ákos
Mészáros Tibor
Németh Márton
Prokné Palik Mária
Simon András
Szüts Etele
Tóth Éva
Vass Johanna*

Kedves olvasóink!

2017. január 1-jétől áttérünk a TMT szakfolyóirat kizárólag online megjelenésére. Célunk ezzel az, hogy korszerűbb megjelenést nyújtsunk az olvasóknak. Az interneten megjelenő változat lehetővé teszi a számítógépes keresést, a közvetlenebb kapcsolattartást az érdeklődőkkel.

Megkezdjük a TMT már meglévő elektronikus változatának adaptálását az OJS (Open Journal System) szerkesztőségi és publikálási rendszerbe.

Folyamatosan tájékoztatjuk Önöket az új honlap szerkezetéről, a menüpontok tartalmáról/eléréséről, egyes cikkek kinyomtatásáról, az előfizetés módjáról és a szerzőknek szóló információkról.

Szerkesztőség
